

TARTU ÜLIKOOL
SOTSIAALTEADUSTE VALDKOND

NARVA KOLLEDŽ
ÕPPEKAVA „NOORSOOTÖÖ“

Artjom Karja

**NOORSOOTÖÖTAJATE TEADLIKKUS KUI MÕJUTEGUR
MOBIILSE NOORSOOTÖÖ KASUTAMISEL NOORTE
KAASAMISEKS NOORSOOTÖÖSSE IDA-VIRUMAA
NOORTEKESKUSTE NÄITEL**

Lõputöö

Juhendaja noorsootöö assistent Anne Kivimäe

NARVA 2020

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Artjom Karja

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Artjom Karja,

(01.06.1984)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose Noorsootöötajate teadlikkus kui takistus mobiilse noorsootöö kasutamisel tõrjutud noorte kaasamiseks noorsootöösse Ida-Virumaa noortekeskuste näitel,

mille juhendaja on Anne Kivimäe;

- 1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Narvas, 20.01.2020

SISUKORD

SISSEJUHATUS	6
1. TEOREETILISED LÄHTEALUSED MOBIILSE NOORSOOTÖÖ ANALÜÜSIS.....	8
1.1. Noorte olukord ja vajadused noorsootöö alusena.....	8
1.1.1. Noorte seisund ja väljakutsed.....	8
1.1.2. Noorte osalus noorsootöös	10
1.2. Noorsootöö ja selle võimalused	10
1.2.1. Noorsootöö olemus ja võimalused noorte toetamisel	10
1.2.2. Noorsootöö korraldamine ja noortekeskuste roll	12
1.3. Mobiilse noorsootöö olemus ja lähenemised Eestis.....	14
1.3.1. Mobiilse noorsootöö mõiste ja sisu.....	14
1.3.2. Mobiilse noorsootöö lähenemised Eestis	15
2. UURIMUS MOBIILSE NOORSOOTÖÖ ARUSAAMADE JA ARENGUVAJADUSTE KOHTA IDA-VIRUMAA NOORTEKESKUSTES.....	18
2.1. Uurimusprobleemi püstitus ja uurimisküsimused	18
2.2. Uurimuse meetodika ja valim	18
2.3. Noortekeskuste ja nende tegevuskeskkonna analüüs	21
2.3.1. Ida-Virumaa noorte seisund	21
2.3.2. Valimisse kuulunud noortekeskuste ja nende tegutsemiskeskonna kirjeldus	22
2.3.2.1. Narva Noortekeskus	22
2.3.2.2. Narva-Jõesuu Avatud Noortekeskus	23
2.3.2.3. Voka Avatud Noortekeskus	24
2.3.2.4. Kurtna Noortekeskus.....	25
2.3.3. Noortekeskuste võrdlev analüüs	27
2.3.4. Ekspertide küsitluse tulemused	29
2.3.4.1. Noortekeskuste töö noorte kaasamisel	30
2.3.4.2. Mitteosalevate noorte motiveerimine.....	31
2.3.4.3. Arusaamad mobiilsest noorsootööst	33
2.3.4.4. Mobiilseks noorsootööks vajalikud pädevused.....	34
2.3.4.5. Mobiilse noorsootöö vajalikkus piirkonnas	37
2.4. Uurimuse arutelu ja järeldused.....	38

2.4.1. Ekspertide küsitluse tulemused	38
2.4.2. Ettepanekud ja poliitikasoovitused	41
KOKKUVÕTE	43
SUMMARY	45
KIRJANDUS	47
LISAD	51
Lisa 1. Ekspertide küsitluse küsimused.....	51

SISSEJUHATUS

Lõputöö teemal „Noorsootöötajate teadlikkus kui mõjutegur mobiilse noorsootöö kasutamisel noorte kaasamiseks noorsootöösse Ida-Virumaa noortekeskuste näitel“ käsitleb noortekeskuste võimalusi ja keskustes töötavate noorsootöötajate teadlikkust mobiilse noorsootöö olemusest ja vajadustest kui mõjutegurit noorte kaasamiseks noorsootöösse kasutades mobiilse noorsootöö meetodit.

Noorsootöö positiivne mõju ei jõua kõikide noorteni, kuna kõik noored ei ole ise aktiivsed. Neid on vaja süsteemsemalt kaasata. Noortekeskused korraldavad avatud noorsootööd, mis on suunatud kõikidele noortele ja sobib esmaseks kokkupuuteks noorsootööga. Mobiilne noorsootöö on üks meetod, kuidas kaasata noori, kes on noorsootööst eemale jäänud, aga seda ei kasutata noortekeskustes piisavalt või ei kasutata üldse. Lõputöös uuritakse Ida-Virumaa noortekeskuste noorsootööd ja seda, milline on noorsootöötajate teadlikkus mobiilsest noorsootööst, kes töötavad noortekeskustes. Noorsootöötajate arusaamu mobiilsest noorsootööst kui võimalusest noorte kaasamiseks noorsootöösse ei ole Ida-Virumaal piisavalt uuritud. Samas on noorsootööst eemalejäänud noorte kaasamine piirkonnas oluline väljakutse.

Autor on valinud uurimiseks Ida-Virumaa sellepärast, et see maakond on hea näide, kuna siin on erinevaid omavalitsusi ja analüüsida saab nii linna kui maapiirkondade noortekeskusi. Narva on kolmas Eesti linn rahvaarvu järgi, samuti Ida-Virumaa on ainus maakond, kus asub veel mitu vähemalt 12 000 tuhande elanikuga linna ning lisaks kõigile veel alevikud ja külad.

Käesoleva lõputöö eesmärk on uurida ja analüüsida mobiilse noorsootöö olemust Eestis, Ida-Virumaa noortekeskusi ja noorsootöötajate arusaamu mobiilse noorsootöö olemusest ning arenguvajadustest Ida-Virumaal. Eesmärgi saavutamiseks koostas autor järgmised uurimusküsimused:

- Milline on mobiilse noorsootöö sisu ja vajadus noorsootöö meetodina?
- Milliseid tegevusi korraldavad noortekeskused noortele ja millist rolli mängib selles mobiilne noorsootöö hetkel Ida-Virumaa noortekeskuste näitel?
- Millised on noorsootöötajate arusaamad mobiilse noorsootöö sisust, vajalikest pädevustest ja vajalikkusest Ida-Virumaa noortekeskustes ja millised on arenguvajadused?

Lõputöö koosneb kahest peatükist ja kokkuvõttest ning lisast. Esimeses peatükis autor annab ülevaate teoreetilistest lähtealustest mobiilse noorsootöö analüüsimisel:

noorsootöö kasulikkusest noorte väljakutsete taustal, mobiilse noorsootöö ajaloost, olemusest ja lähenemisest Eestis. Teises peatükis, empiirilises osas, annab autor ülevaate läbiviidud uurimusest. Autor viis läbi uurimuse Ida-Virumaa nelja erineva omavalitsuse neljas noortekeskuses: Narva, Narva-Jõesuu, Voka ja Kurtna. Uurimuses on kasutatud kvalitatiivset uurimismeetodit - juhtumiuurimust. Mobiilse noorsootöö olukorda Ida-Virumaa noortekeskustes uurima asudes viis autor esmalt läbi analüüsi noortekeskuste ja nende omavalitsuste noorte olukorra kohta.

1. TEOREETILISED LÄHTEALUSED MOBIILSE NOORSOOTÖÖ ANALÜÜSIS

1.1. Noorte olukord ja vajadused noorsootöö alusena

1.1.1. Noorte seisund ja väljakutsed

Noorte tegelik olukord ja vajadused on noorsootöö korraldamisel oluliseks aluseks (Kivimäe 2019: 6). Statistikaameti andmetel on nii Eesti üldine rahvaarv kui ka noorte arv vähenemas. 2017. aasta 1. jaanuari seisuga oli 7–26-aastaseid kokku 278 867, mis on 1,6% vähem kui aastal 2016. Noorte osakaal kogurahvastikus langes aastaga 0,3% võrra. Maakonniti kasvas 2017. aastal 7–26-aastaste noorte arv ainult Harjumaal ja Tartumaal. Kõikides Eesti maakondades välja arvatud Harjumaal ja Tartumaal on noorte arv vähenenud. Kõige rohkem kahanes noorte arv Ida-Virumaal. Ida-Virumaa on samuti kõige väiksema noorte osakaaluga maakond. (Allaste jt 2018: 7-9) Kümne suurima omavalitsüksuse järjestus rahvaarvu põhjal langeb kokku noorte arvu omaga, erinevused teevad kahes järjestuses mõned linnad, mis on noorte ja elanikkonna osakaalude kohaselt on järjestikus erinevatel kohtadel – Ida-Virumaa suured linnad Narva ja Kohtla-Järve on mõlemad noorte osas järjestuses tagapool (Statistikaamet 2019: 15).

Noorte põhitegevus on endiselt õppimine, kuid 2016. aastaga võrreldes on õppurite arv vähenenud 4,3% võrra. Mitteõppivaid noori oli 71 700 ehk 44,5% 15–26-aastastest ning eelnenud aastaga võrreldes vähenes nende arv 5,5% võrra. Tööturu kontekstis oli noorte seas hõivatuid 76 800, moodustades 47,7% vanuserühmast, töötuid oli 8 000 ehk 4,9% vanuserühmast ning mitteaktiivseid oli 76 200 ehk 47,3% vanuserühmast. (Allaste jt 2018: 11-12)

Põhihariduse või madalama haridusega kuni 24-aastaste täiskasvanute mitteõppivate noorte osakaal aastast 2007 aastani 2018 on langenud pea 3% võrra (14% vs 11,3%). 15-24-aastaste noorte töötuse määr on viimase kuue aastaga langenud üle kahe korra (33%-lt 12%-le), kuid võrreldes täiskasvanutega on kaks korda suurem. Mitteaktiivseid noori on antud vanuserühmas ligi 9%. (Haridus- ja Teadusministeerium 2019)

Noorte vajadused põhinevad nende heaolul ja ühiskonna muutusel. Aastal 2019 kiitis Vabariigi Valitsus heaks noortevaldkonna arengukava väljatöötamise ettepaneku, milles toodi välja peamised teemad, mis on tulevikus noorte väljakutseteks:

- 1) Eneseteostus on loovuses ja ettevõtlikkuses

Praegu on palju võimalusi loovuseks ja eneseteostuseks, tänu tehnoloogia arengule need võimalused aina kasvavad. Noortel on võimalus avastada oma loome- ja

arengupotentsiaali olles ettevõtlikud ja informeeritud, võttes vastutuse oma valikute eest. Loomepotentsiaali avamiseks ja arendamiseks vaja noortel võimalust katsetamiseks.

2) Digiajastu avab tohutuid võimalusi

Digimaailma areng loob noortele suuri võimalusi. Suurema osa ajast veetakse just digitaalses keskkonnas, ja seda vajadusest sotsialiseerimiseks, suhtlemiseks, uute kontaktile loomiseks. Siiski, selleks, et digivaldkonnas edukas olla peavad olema pädevused ja teadmised, interneti kasutamine peab olema teadvustatud ning kriitiline, on vaja tunda tehnoloogiaid. Noorsootöö jaoks loob infotehnoloogia maailm häid võimalusi uute lahenduste leidmiseks õpetamisel ja noorte kaasamisel programmidesse. Tuleb arvestada, et noored, kes ei ole digimaailmas pädevad võivad sellest kõrvale hoida, nende on vaja tähelepanu ja suunamist.

3) Risk jääda arenguvõimalustest kõrvale

Raske majanduslik olukord on üks ohtudest, mis võivad noorte arengule takistuseks osutada. Soov saada iseseisvaks võib tekkida liiga varakult, leida tööd ja olla perest sõltumatu paneb noori õppimisest loobuma ja haarata juhutöid. Sellisse riskigruppi sattunud noored vajavad kõrgemat tähelepanu ja tuge, kuid paraku ei oska ise tuge küsida. Iseseisvumise hetkel on noorel mitut väljakutset korraga: eluaseme leidmine, õppimine, töötamine. Siinkohal on noorsootöö eesmärk toetada eneseusu arengut ja nõustada erinevate iseseisvumise etappide läbimise osas noori juba alustades põhikoolieast, et luua võimalusi sujuvaks iseseisvumiseks.

4) Tulevikutööks vajalikud pädevused

Selleks et olla tulevikus edukas, tuleb valida eriala ja vastavalt sellele ka tegutsemisviis, mis oleks kindla tuleviku võtmeks. Tänapäeval olulised oskused noortele on digipädevused, kriitilise analüüsi oskused, sotsiaal-emotsionaalseid oskused. Noorsootöö üks eesmärkidest on noori nõustada tuleviku vaates, aidata valida igaühele oma teekonda ja toetada nende arengut.

5) Osaluseks on vaja teadmisi ja võimalusi

Lisaks osalemisvõimalustele vajavad noored võimalusi sotsialiseeruda sarnaselt mõtlevate noortega, kellega koostöös uusi ideid luua, arendada ja ellu viia. Noorsootöö ja kogukonna poolt oluline noorte osaluse toetamine, sellega seostavate probleemide lahendamine ja uute lahenduste välja töötamine noorte kaasamiseks.

6) Tervis ja endast hoolimine

Üks noortevaldkonna olulisematest väljakutsetest on ka noorte teadlikkuse tõstmine tervise osas. Seda nii tervislikust eluviisist, riskidest ja riskikäitumise ohtudest,

psühholoogilisest tervisest kui ka professionaalse abi saamise võimalustest. Selles küsimuses on oluline noori samuti kaasata tervise teemaliste otsuste langetamise ja ennetusmehhanismide loomise protsessidesse. (Haridus- ja Teadusministeerium 2019: 8-15)

1.1.2. Noorte osalus noorsootöös

Noorsootöös osaleb ligi 160 000 noort, pea 90% on selle tegevusega rahul (Haridus- ja Teadusministeerium 2018).

Noorsootöös osalemise võimalused aasta 2018 andmetel: avatud noorsootöö – üle 280 avatud noortekeskust; huviharidus – üle 750 huvikooli; huvitegevus – üldhariduskoolide huviringid, lisaks on huviringe kutsekoolides, noortekeskustes ja noorteühingutes; NEET - noorte Tugila teenust pakutakse 56-s kohalikus omavalitsuses. Tegevusega on võimalik hõivata üle 300 000 noort. (Haridus- ja Teadusministeerium 2019) Suurimad võimalused noortele osaluseks on Harju- ja Tartumaal, kus tegutseb enim Eesti Hariduse Infosüsteemises registreeritud huvikoole ja noortevolikogusid. Noortekeskused on enam hajutatud ning seetõttu kättesaadavad ka väiksemate omavalitsusüksuste noortele. (Allaste jt 2018: 25)

Noorsootöö poolt pakutavatest teenustest huvikoolides on suurim osakaal spordi valdkonnal (53%), üldhariduskoolides kunstil ja muusikal (39%). Võrdlemiseks üldhariduskoolide looduse ja tehnika valdkonna huviringides on hõivatud vastavalt 5% ja 11% kõigist osalejast, huvikoolides on see protsent 3% lähedane. (Haridus- ja Teadusministeerium 2019)

Noorsootöö kvaliteet on piirkonniti erinev, kuna põhineb suures osas kohaliku omavalitsuse võimekuses rahastada ja toetada noortele suunatud tegevusi ja juriidiliste isikute tegevust, kes tegeleb noorsootööga (Allaste jt 2018: 25). Raha puudus ja teised negatiivsed faktorid võivad takistada tänapäeva noortel noorsootöös osa võtta (Haridus- ja Teadusministeerium 2019).

1.2. Noorsootöö ja selle võimalused

1.2.1. Noorsootöö olemus ja võimalused noorte toetamisel

Eesti noorsootöö on reguleeritud peamiselt noorsootöö seadusega, huvikooli seadusega, „Noortevaldkonna arengukava 2014-2020“ arengukavaga. Alusdokumentide eesmärk on anda noortele võimalusi arenguks ja eneseteostuseks. (Tasuja 2019: 68) Kokkuvõtlikult koosneb Eestis noortevaldkond noortepoliitikast ja noorsootööst.

Noortepoliitika alla kuuluvad noorsootöö-, haridus-, sotsiaal-, tööhõive-, tervise-, kultuuri-, pere- ja kuriteoennetuspoliitika. (Haridus- ja Teadusministeerium 2018)

Noorsootöö seaduse kohaselt noorsootöö on noore isiksuse mitmekülgseks arenguks tingimuste loomine, mis võimaldab noortel tegutseda perekonna-, tasemeharidus- ja tööväliselt tegutseda (Noorsootöö seadus 2010). Noorsootöö paljustki suunab ka Eesti noortepoliitikat ja selle põhimõtteid (Schlümmer 2010: 97). Seaduse kohaselt noorteks peetakse isikuid vanuses 7-26 aastat (Noorsootöö seadus 2010).

Seaduses on ettekirjutatud, millistest põhimõtetest tuleb lähtuda noorsootöö korraldamisel:

- 1) noorsootööd tehakse noorte jaoks ja koos noortega, kaasates neid otsuste tegemisse;
- 2) tingimuste loomisel teadmiste ja oskuste omandamiseks lähtutakse noorte vajadustest ja huvidest;
- 3) noorsootöö põhineb noorte osalusel ja vabal tahtel;
- 4) noorsootöö toetab noorte omaalgatust;
- 5) noorsootöös lähtutakse võrdse kohtlemise, sallivuse ja partnerluse põhimõttest. (Noorsootöö seadus 2010)

Noorsootöö on kooliväline tegevus ja haridusvaldkond, seda nimetatakse mitteformaalseks või informaalseks õppeks. Tegemist on sotsiaalse, kultuurilise, haridusliku ja poliitilise tegevuskogumiga, mis hõlmab sporti ja muid noortele suunatud tegevusi. (Tasuja 2019: 68) Noorsootöö aitab noori pakkudes võimalusi kogemuste saamiseks, mis on kasulikud iseseisvumisel, loob tingimusi suhtlemisele, aktiivsusele ning tegutsemisele (Noorsootöö ... 2011: 14). Noorsootöö tegeleb noorte inimestega, kes kaasatakse noortekeskuste, huvikoolide, laagrite, malevate, noorteühingute töösse ja samas tegeleb ka nendega, kes on veel noortekeskustes ja teistest noorsootöö asutustes „väljaspool ust“ – see tähendab, et nad ei ole veel kaasatud noorsootöö tegevustesse, näiteks tõrjutud noored, NEET – noored (Noortevaldkonna arengukava 2014-2020).

Eesti noored avastavad enda huvid ja loovust, õpivad oma huvialasi peamiselt tänu noorsootööle. Nendele tuleb luua võimalusi oma annete avastamiseks nendele sobival moel, võimalusi sotsialiseerimiseks, otsuste tegemiseks ja nende eest vastutamiseks. (Noortevaldkonna arengukava 2014-2020: 5)

Noorsootöö puhul on tegemist mitteformaalse õppimisega. Just seal toimub suur osa noorte isiklikust ja sotsiaalsest arengust, tänu sellele saavad noored uusi teadmisi, arendavad oskusi ja saavad kogemusi. Seda pakub noorsootöö noortele läbi sotsiaalsete ja kultuuriliste tegevuste, mis on ellu viidud noorte ja noorsootöötajate koostöös. Üks olulisematest aspektidest noorsootööst on usaldussuhete loomine noorsootöö ja noorte

vahel. Eesti noorsootöö eesmärk on noore isiksuse arengu toetamine ja selleks võimaluste loomine. (Noorsootöös osalevate ... 2018: 4)

Aktiivsus kogukonnaelus ja huvialade rohkus aitab laiendada formaalhariduse võimalusi, avardab noorte silmaringi aitab noortel avastada ennast, omandada eluks vajalike oskusi ning neid arendada. Osalemine noorsootöös aitab kaasa vajalike oskuste omandamisele. (Statistikaamet 2019: 69) Osalemine noorsootöös soodustab iseseisvumist, tõstab tööturul konkureerimisvõimekust, tööhõivevalmidust ning konkurentsivõimet. Noorsootöös osalevatel noortel on võimalusi luua suhtlusvõrgustikke, veeta aega organiseeritult, ning võtta osa ühiskonnaelust. (Statistikaamet 2019: 69-70) Noorsootöö üks oluline eesmärk pakkuda uusi võimalusi õppimist pooleli jätnud ja töötutele noortele. Sellistele noortele noorsootöö annab võimalust mitte jääda tegevusetaks, pakub võimaluse täiendada teadmisi, et olla edasises elus edukas. (Statistikaamet 2019: 70)

Eestis on palgalisi noorsootöötajaid üle 7 000, kellest erialase hariduse omandanud või koolitusi läbinud 3 386 inimest 2018 aastal (Haridus- ja Teadusministeerium 2018). Noorsootöötaja haridust saab omandada Tallinna Ülikoolis, Tartu Ülikooli Narva Kolledžis ja Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias, lisaks sellele Haridus- ja teadusministeeriumi toetusel korraldatakse noorsootöötajate erialaseid koolitusi, kus on aastas osalejaid umbes 1 500 (Haridus- ja Teadusministeerium 2018).

1.2.2. Noorsootöö korraldamine ja noortekeskuste roll

Noorsootöö seaduse kohaselt peavad igas vallas või linnas olema määratud noorsootöö prioriteedid ja nende saavutamiseks vajalikud ülesanded peavad olema valla või linna arengukavas kirjas (Rannala 2010: 160). Piirkonnas pakutavaid noorsootöö teenuseid otsustab kohalik omavalitsus. Otsuses peab ta lähtuma riigi noortepoliitikast, infrastruktuurist, keskkonnast, kohalike elanike ja noorte vajadustest, piirkonna tavadest. (Rannala 2010: 158)

Kolm asjaolu, millega kohalik omavalitsus arvestab noorsootöö korraldamisel:

1. Seadusest tulenevad ülesanded noorsootöö korraldamise valdkonnas.
2. Hetkel kehtivate ja toimivate levinute teenuste pakkumine noorsootöö valdkonnas.
3. Uute lahenduste leidmine ja rakendamine noorsootöö valdkonnas. (Noorsootöö õpik 2010: 158)

Noortekeskus on kohaliku omavalitsuse või mittetulundusühingu pädevuses noorsootööasutus (Haridus- ja Teadusministeerium 2017). Noortekeskuse eesmärk on

pakkuda noortele arendavat ja mõtestatud tegevust, selleks on vaja luua noorega kontakti, et välja selgitada tema eelistusi ja võimeid (Paabort 2010: 183). Kõige laiemat valikut noorsootöö teenustest pakutakse noortekeskustes. Igas noortekeskuses on avatud noorteruum/tuba, projektinõustamine ja noorte initsiatiivi toetamine, noorteinfo edastamine, noorte esmatasandi nõustamine ja vajaduse korral spetsialisti juurde suunamine, temaatilised ennetustegevused, vabatahtliku tegevuse võimaldamine, noorte osalus kogude/aktiivgruppide koordineerimine või toetamine. (Osalus noorsootöös 2017: 12-13) Noortekeskused pakuvad oma ruume teistele osalistele muudele noortele suunatud tegevustele läbi viimiseks, seeläbi püütakse hõivata noori uute tegevustega (Osalus noorsootöös 2017: 12-13).

Noortekeskused sündisid tänu noorte endi initsiatiivile, keskuste loomisel lähtuti noorte huvidest ja vajadustest, keskuste tegevused on suunatud noorte toetamisel nende tegevustes, kontakttööl noortega, arenguks sobiva keskkonna loomisel (Paabort 2010: 178).

Noortekeskuste poolt korraldatud majast väljapoole suunatud teenused või tegevused (näiteks: noortelaagrid, huvitegevus) kannavad mitut eesmärki. Ühtepidi eesmärk on kaasata noori noorsootöösse, kuid ka kutsuda neid keskusesse, et nad oleksid selle võimalusega kursis ning kui see ühekordne tegevus läbi saab, tuleksid nad keskusesse. (Paabort 2010: 184)

Noortekeskuste tegutsemiskeskond on mitteformaalne, seal on noorele vaheldusrikkaid tegevusi, võimalused ennast arendada, saada toetust ja abi huvitavates tegevustes ning olla tunnustatud. Noortekeskus kaasab, motiveerib ja toetab noorte omaalgatust. Noortekeskuse tegevustes osalemise kaudu saab noor õppida ja kogeda täiskasvanu eluks vajalike kogemusi. Noortekeskus pakub vähemate võimalustega noortele võimalusi kvaliteetseks eluks, mis aitab tõsta enesehinnangut ja teha elus positiivseid otsuseid, õppida oma otsuste eest vastutama. Need oskused aitavad olla kooliõppimisel edukas ja mitte välja langeda. Noortekeskus kasutab õppimisvõimalusi, mis aitavad kaasa noorte annete ja võimete varajasele avastamisele, nende stimuleerimisele ning arengu soodustamisele. Noortekeskuse keskkond toetab sõprade ja mõttekaaslaste leidmist. (Noortekeskuste hea ... 2018: 6.2.)

1.3. Mobiilse noorsootöö olemus ja lähenemised Eestis

1.3.1. Mobiilse noorsootöö mõiste ja sisu

Kuuekümnendatel aastatel nii Lääne-Saksamaa kui ka teiste Lääne-Euroopa riikide urbaniseerumise käigus ei võetud arvesse noorte vajadusi. „Professionaalse mobiilse noorsootöö praktiline algus Saksamaal 60ndatel aastatel tehti diakoonias ja see ulatub tagasi Chicago koolkonda (Shaw ja McKay) USA-s 20ndatel aastatel. Saksamaal on aga mobiilne noorsootöö seotud ka kogukonnale suunatud töö traditsiooniga Hollandis (vrd. „kategoriale“ GWA Bolz/Boulet 1973)“. (Korp, Specht 2007: 28) Saksamaal tekkisid sotsiaaltööle ja sotsiaalpedagoogikale suuremad väljakutsed, mis ei võimaldanud rakendada välismaa praktikat üks-ühele. Seetõttu Ameerika Ühendriigist üle võetud mobiilse noorsootöö mudel tuli kohandada Saksamaa oludele. See andis alguse 1967.a. praktilise noorsoo- ja sotsiaaltöö edukale kontseptsioonile. Kontseptsiooniga liitusid ka teised nii sõltumatud kui ka avalikud organisatsioonid ning 70ndate aastate keskel hakkasid tekkima ka mujal Saksamaal mobiilse noorsootöö projektid ning asutused. (Korp, Specht 2007: 28) Seega alates 1967.a. Saksamaal alustati mobiilse noorsootöö praktikaga, mis sai üle võetud Angloameerika riikide praktikast (Hindriks 2012: 10).

Nüüdisajal Euroopas tegutseb mobiilse noorsootöö võrgustik ISMO (International Society for Mobile Youth work), mis sai alguse 1992. aastal ning asutatud Tübingeni Ülikooli professori Walther Specht poolt (Ristikivi jt 2012: 5).

Mobiilne noorsootöö sündis tänu klassikalise noorsootöö noortekeskuste näol jõuetusele noorteprobleemide lahendamisel ja kontakti saavutamisel ning noorsookuritegevuse ja suurenenud noorte grupikogunemiste ajendil. Selle aluseks on sotsiaalpedagoogiline lähenemine. (Uued lõiked ... 2016: 28) Mobiilse noorsootöö eesmärk on jõudmine noore tegelike eelduste ja arenguni läbi sotsiaalse toimetuleku ja kohanemise toetamise (Ristikivi jt 2012: 33). Mobiilse noorsootöö üheks küljeks võib nimetada seda, et töö toimub seal, kus noored parasjagu viibivad - ei eeldata, et noored ise leiavad noorsooteenused või otsivad tuge. Luuakse turvalist usaldussuhet ja suhtlemiskeskkonda, tänavanoorte vajadusi tuntakse ja nendega arvestatakse. Reeglid on kokku lepitud ning pakkumisi saavad teha nii noorsootöötajad kui ka noored ise. (Ristikivi jt 2012: 25) Mobiilne noorsootöö on piirkonnapõhine ning igas piirkonnas kohaldatud konkreetse sotsiaalruumiga ja sellest tulenevatele probleemidele suunatud, eesmärgiga takistada ja taandada norme ühiskonnast eraldumist (Korp, Specht 2007: 27).

Kaasajal kasutatakse kaht mobiilse noorsootöö vormi: kogukonnale orienteeritud kontseptsiooni ning sihtgruppidele suunatud kontseptsiooni. Kogukonnale orienteeritud kontseptsiooni mõte on suunatud suurematele elamisrajoonidele ning sihtgruppidele suunatud kontseptsioon on orienteeritud väiksematele gruppidele suuremates linnades. (Korp, Specht 2007: 27-28) Mobiilse noorsootöö eripäraks on töötamine neljas erinevas valdkonnas, nagu üksikabi, tänava-, rühma- ja kogukonnatöö, ning kõik neli valdkonda on üksteisega läbi põimunud, iga valdkonna suunas töötamine arvestab kõigi teiste valdkondadega (Korp, Specht 2007: 29).

Mobiilne noorsootöö on teenus, mis arvestab riskikäitumisega noorte seisukohaga, loob nendele soodsamat institutsioonide vahelist koostööd, toimib noorte kogunemiskohtades ja tänavatel, hõlmab noorte informeerimist, psühholoogilist nõustamist nii individuaalselt kui ka rühmades. Eesmärgiks on probleemide lahendamise aitamine ning sotsiaalsete oskuste õppimine. (Noorsootöö õpik 2010: 251) Mobiilse noorsootöö kontseptsioon hõlmab nii noorsoo- kui ka sotsiaaltööd. Eesmärk on siiski parendada noorte elu ja soodustada nende arengut, mis aitab noortel eesmärkide püstitamist ja saavutamist kasutades enda sisemist ressursi. (Eesti ... 2014)

1.3.2. Mobiilse noorsootöö lähenemised Eestis

Mobiilse noorsootöö eestvedaja Eestis on Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus (edaspidi: EANK), kes on arendanud Eesti lähenemist mobiilsele noorsootööle (kasutades lühendit MoNo). Selle rakendamisel tegutsetakse neljas suunas: tänavatöö ehk otsiv noorsootöö, töö internetis, noorsootöö teenuse tagamine teises piirkonnas ja noorsootöö teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades. Kontseptsiooni mõte seisneb selles, et noorsootöö ei oota, et noored ise abi otsivad vaid liigub sinna, kus noored on. Tänavatöö eesmärk on analüüsida avalikus ruumis toimuvat, võita noorte usaldust ja võimaldada neile individuaalset tuge, toetada sotsiaalsete oskuste omandamist ning suunata tegevusse. Töö internetis põhineb sotsiaalmeedia analüüsis ja noortega kontakti loomisel sotsiaalmeedias. Noorsootöö teenuse tagamine kogunemiskohtades põhineb lühiajalistel või isegi ühekordsetel tegevustel, tegevuse eesmärk on noortes uudishimu tekitamine noorsootöö mitmekülgsel võimaluste vastu. Kontakti loomisel analüüsitakse noorte vajadusi ning lähtutakse nende soovidest ja huvidest, nende osalus ja kaasatus peab jääma vabatahtlikuks. (Uued lõiked ... 2016: 29-31)

Noorsootöö teenuse tagamine teistes piirkondades põhineb noortekeskuse teenuse kättesaadavaks tegemisel ümbritsevates linnades ja valdades. Noorsootöötaja võib pakkuda noortele nii vaba aja veetmist kui ka temaatilisi tegevusi. Reeglina noori

eelnevalt teavitatakse tegevusest, tegevus toimub näiteks koolide, huviringide, kultuurimajade ruumides. (Uued lõiked ... 2016: 31)

Eesti praktika mobiilse noorsootöö kasutuselevõtuks on väga erinev, alguse sai mobiilne noorsootöö Eestis Tallinnas. Nüüdisajal on Tallinna piirkonnas kaks peamist asutust, kes tegelevad tänavalastega: Peeteli kogudus ja Tallinna Spordi- ja Noorsooamet. (Maastik 2015: 12) Peeteli kogudus ei ole otseselt noorsootöö asutus, kuid aastast 1997 tegeleb riskilaste- ja peredega (Maastik 2015: 12). Eesti mobiilse noorsootöö alguseks võib pidada aasta 2008, kui Tallinnas Kesklinna ja Kristiine linnaosa valitsuse esindajad, kes olid läbinud mobiilse noorsootöö praktika Saksamaal, vahetasid mõtteid mobiilse noorsootöö rakendamisest Eestis. Hiljem töögrupiga liitusid ka Tallinna Lõuna politseijaoskonna noorsoopolitseinikud. Rakendamist alustati tänavatööga, kui hakati käima tänavatel peale kella 18:00 eesmärgiga luua noortega kontakti ja aru saada noorte viimisruumi. Tööd kestsid reeglina kolm kuni kuus tundi. Aasta 2010 kevadel jätkati tänavatööga juba päevasel ajal kaubanduskeskustes, koolide ümbrustes ja parkides eesmärgiga koolikohustusest kõrvale hoidvate noortega kontakti loomine ning nende nõustamine ja suunamine. (Ristikivi jt 2012: 14)

Aastatel 2005-2006 ISMO ja Tallinna Laste Turvakeskuse eestvedamisel toimus Tallinnas kolm mobiilse noorsootöö alast seminari 20-le ristialaste ja noortega tegelevale spetsialistile (Ristikivi jt 2012: 14). 2011. aastal käivitati Euroopa Sotsiaalfondi ning Eesti Vabariigi toetusel programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ raames projekt, mille eesmärk oli mobiilse noorsootöö elluviimine ühtsetel alustel (Uued lõiked ... 2016: 29).

Annegrete Johanson (2011) uuris oma magistritöö raames muuhulgas Eesti spetsialistide arvamusi mobiilse noorsootöö rakendamisevõimaluste ning vajaduste kohta. Näiteks toodi välja, et noorsootöötajad, kes töötavad noortega, jagunevad kahte gruppi: esimene grupp võtab kõik uuendused väga hästi vastu ja usuvad, et need meetodid hakkavad töötama. Teine grupp vastupidi ja nende arvamusi on raske muuta, kuna nad on „vana kooli“ noorsootöötajad, et see mis oli 20 aastat tagasi praegu ei toimi. Enamus spetsialistidest märkasid, et kõikvõimalik töö noortega on tähtis ja mobiilne noorsootöö on hea meetod teatud tingimustes kasutada. Samuti arvasid spetsialistid, et mobiilne noorsootöö on vajalik, kuna paljud noored ei tea kuidas oma vaba aega veeta ja võivad kalduda halvale teele. Üks spetsialistidest lisas, et nii nagu Saksamaal, on mobiilset noorsootööd Eestis raske teostada ja mobiilne noorsootöö

meetod Eesti oludes vajab muutmist. (Johanson 2011: 40-42) Triin Vallsalu on rakenduskõrghariduse lõputöö käigus on uurinud, et mobiilse noorsootöö neljast suunast on läbi aastate kasutusel kõik neli suunda: tänavatöö, töö internetis, noorsootöö teenuse tagamine teises piirkonnas ja noorsootöö teenuse tagamine noorte kogunemiskohtades (Vallsalu 2013: 41).

Johansonini uurimusest selgus, et rõhku tuleb panna ennetustööle ning see peab olema teadus- ja tõenduspõhine. Intervjuude tulemusel selgus, et sekkuti liigselt, kuid taoline sekkumine ei andnud noortele positiivset tulemust. (Johanson 2011: 81)

Heade kutseoskustega mobiilse noorsootöötajate vajaminevad pädevused, õigused ja vastutus:

- peab omama oskusi ja olema pädev kontakti saamiseks, suhtlemiseks, kuulamiseks, nõustamiseks, otsuste vastuvõtmiseks, enesekehtestamiseks, väitlemiseks ja analüüsimiseks;
- õigus on sekkuda, vestelda, hinnata olukorda, osutada abi, suunata ning küsida nõu ja abi tugivõrgustikust;
- vastutus on tagada enda turvalisus, professionaalsus, olla ise eeskujuks ning tagada konfidentsiaalsus (Ristikivi jt 2012: 19).

2. UURIMUS MOBIILSE NOORSOOTOÖ ARUSAAMADE JA ARENGUVAJADUSTE KOHTA IDA-VIRUMAA NOORTEKESKUSTES

2.1. Uurimusprobleemi püstitus ja uurimisküsimused

Teoreetilises osas kirjeldatu põhjal on oluline esile tõsta, et noorte seisund on muutuv ja noorsootöö saab noort toetada väljakutsetega toimetulekul. Kuid noorsootöö positiivne mõju ei jõua kõikide noorteni. Noortekeskused korraldavad avatud noorsootööd ja see on üldiselt sobiv noorte jaoks esimeseks kontaktiks noorsootööga – pole eeltingimusi ning kõik võivad osaleda nii palju, kui tahavad. Mobiilset noorsootööd on nähtud ja Eestis arendatud kui meetodit noorsootööst eemale jäänud noorte kaasamiseks. Seetõttu on oluline uurida just noortekeskustes töötavate noorsootöötajate teadlikkust mobiilse noorsootöö osas.

Ida-Virumaa on regioon, kus noorte osakaal on madalaim Eestis, ja kus erinevate probleemide hulk ühiskonnas on Eesti keskmisest kõrgem. Mobiilne noorsootöö võiks olla meetodiks, mis aitab Ida-Virumaa noortel jõuda noorsootöösse, mis toetab neid erinevate probleemidega toimetulekul ja pakub võimalusi suhelda eakaaslastega, midagi uut teada saada, areneda füüsiliselt kui ka vaimselt, olla vajalik, saada uusi teadmisi erinevate koolituste kaudu ja palju muud.

Lõputöö raames tehtud uurimuse eesmärgiks on uurida ja analüüsida, millised on Ida-Virumaa noortekeskuste võimalused, ning milline on noorsootöötajate teadlikkus mobiilse noorsootöö sisust ja võimalusest, ning milline on nende hinnang selle vajalikkusele noorte kaasamiseks noorsootöösse. Selleks, et eesmärki saavutada autor seadis järgmised uurimisküsimused:

- 1) Milline on mobiilse noorsootöö sisu ja vajadus noorsootöö meetodina?
- 2) Milliseid tegevusi korraldavad noortekeskused noortele ja millist rolli mängib selles mobiilne noorsootöö hetkel Ida-Virumaa noortekeskuste näitel?
- 3) Millised on arusaamad mobiilse noorsootöö sisust, vajalikest pädevustest ja vajalikkusest Ida-Virumaa noortekeskustes ja millised on arenguvajadused?

2.2. Uurimuse metoodika ja valim

Autor otsustas viia läbi uurimuse kasutades kvalitatiivset uurimismeetodit, et saavutada seatud eesmärgid kõige mitmekülgsemal moel. Kvalitatiivsete meetodite eesmärk on saada laiemat pilti uuritava objekti omadustest, mis hõlmaks ka omaduste kirjeldusi ja detaile iseloomustavat. Järeldusi ei kajastata numbrites, kuid neid võidakse mingil määral ka kasutada. (Laherand 2008: 21) Kvalitatiivse uuringu etapid on omavahel läbi

põimunud ning erinevate etappide vältel pöörduakse tagasi eelmiste etappide juurde. Uurimus on paindlik. (Laherand 2008: 24) Kvalitatiivse uurimise käigus tehakse süvaanalüüsi ning uuritakse saadud andmeid. Kvalitatiivse uurimuse eesmärk on välja selgitada miks ja kuidas. (Laherand 2008: 76) Selle uuringu jaoks sobib selline meetod, kuna uurimine on suunatud noorsootöötajatele ja noortekeskuste juhtide arvamusele ja arvulised näitajad selles uurimises pole olulised.

Autor kasutas juhtumiuurimuse meetodit. Autor uuris arusaamu mobiilsest noorsootööst ja mobiilse noorsootöö kasutamist noortekeskustes kui fenomeni valides juhtumiteks Ida-Virumaa noortekeskused, ning kogutud andmeid analüüsis autor nii juhtumiseselt kui juhtumeid läbivalt, et selgitada välja sarnasused ja erisused.

Juhtumiuurimist mõistetakse muuhulgas teatud sotsiaalse fenomeni uurimisena ühe konkreetse üksuse kaudu, milles uuritav fenomen ilmneb. Olemasolevate andmete analüüs toimub kas juhtumiseselt, mis sarnaneb temaatilise analüüsiga või juhtumeid läbivalt, mis keskendub eri juhtumite sarnasuste ja erinevuste väljaselgitamisele. Põhilised andmekogumismeetodid juhtumiuurimuses on osalusvaatlus, intervjuu, tekstid (nt dokumendid, kirjad, toimikud, ajaleheartiklid, juhised jms), visuaalsed tekstid (fotod, joonistused, joonised, pildid, videod, filmid jm). (Strömpl, 2014) Võib ka ühendada ankeetküsitluse juhtumiuuringuga, pidades silmas üksteisega haakuvaid uurimisküsimusi (Lagerspetz 2017: 300).

Andmete kogumiseks kasutas autor dokumendianalüüsi ja ekspertide küsitlust. Dokumentidena analüüsis autor avalikult kättesaadavaid dokumente valimisse kuulunud juhtumite ehk noortekeskuste ja nende tegutsemise keskkonna kohta: põhimäärused, koduleheküljed, statistilised analüüsid.

Kirjalikke allikaid kasutatakse empiirilises uurimuses eesmärgiga hankida informatsiooni reaalse olukorra, allika autori, sihtgrupi või allikas väljenduva hoiaku kohta. Kui eesmärk on koguda teavet olukorra kohta, sarnaneb uuring ajaloouringule. Kirjutisele tuginedes püütakse vastata küsimustele: mis toimus; millega uurimisobjekt tegeles või millised sotsiaalsed tavad uuritavas keskkonnas domineerisid? (Lagerspetz 2017: 184-185)

Ekspertide küsitluseks autor kasutas struktureeritud ankeetküsimustikku. Küsitlust kasutatakse andmete kogumiseks tihti nii kvalitatiivsetes kui ka kvantitatiivsetes uurimistöodes. (Õunapuu 2014:160).

Küsimustik koosnes avatud küsimustest. Avatud küsimus eeldab, et vastatakse laialt ja detailidega. (Hirsjärvi jt 2010: 185) Avatud küsimuste pooldajad kiidavad sellist

küsitlemise viisi, kuna see võimaldab vastajal oma arvamust täisväärtuslikult ja ulatuslikult avaldada (Hirsjärvi jt 2010: 188).

Autor koostas küsimustiku avatud küsimustega eesti ja vene keeles, kus vastajad said vastata küsimustele kirjalikult. Enne küsimustiku saatmist võttis autor valimisse kuulunud respondentidega ühendust e-kirja ja telefoni teel ning nõusoleku saades leppis kokku, mis aja jooksul nad vastavad küsimustele ja saadavad täidetud küsimustikud tagasi. Pärast seda saatis autor Word formaadis küsimustikud laiali. Küsimustikule vastamine oli anonüümne. Küsimustik koosnes üheksast küsimusest.

Uuringu üldkogumi moodustasid Ida-Virumaa omavalitsuste noortekeskused. Statistikaameti andmetel on Ida-Virumaal 2018. aasta seisuga 19 noortekeskust. (Statistikaamet 2018) Valimi moodustamiseks analüüsis autor Ida-Virumaa kohalikke omavalitsusi ja nende noortekeskuseid. Autor kasutas uuringus „Noorte osalus otsustusprotsessides“ loodud uurimisjuhtumite kirjeldusi omavalitsusüksuste kohta ja nende jaotust viieks erinevaks kategooriaks: suurlinn, tõmbekeskus linnalähedaste asulate ja maapiirkonnaga, valdavalt venekeelne omavalitsus; maaomavalitsus tõmbekeskusega; maaomavalitsus ilma tõmbekeskuseta (Aksen jt 2018: 16-17). Nende kategooriate osas analüüsis autor Ida-Virumaa omavalitsusi ja otsustas arvestades Ida-Virumaa eripära valida noortekeskused kolmes omavalitsuse kategoorias:

- suurlinn
- tõmbekeskus linnalähedaste asulatega ja maapiirkonnaga
- maaomavalitsus tõmbekeskusega.

Kuna osaliselt venekeelsetena võib käsitleda suurt osa Ida-Virumaa omavalitsusi, ei ole see piisavalt eristav kategooria, samuti on Ida-Virumaal omavalitsused niivõrd suured, et sisaldavad ka linnu või on suurte linnade läheduses, mistõttu kategooriasse „maaomavalitsus ilma tõmbekeskuseta“ on Ida-Virumaa kontekstis keerukas omavalitsust määratleda. Lisaks arvestas autor, et Ida-Virumaa idaosas elab enamus vene keele kõnelejaid, aga lõuna- ja lääneosas elab rohkem eesti keele kõnelejaid ning põhja osas elab umbes sarnane arv eesti/vene keele kõnelejaid. Autor püüdis teada saada mobiilse noorsootöö vajadust Ida-Virumaal erinevates regioonides. Sel viisil oli kaetud terve maakond st põhja-, lõuna-, lääne- ja ida osad.

Autor valis analüüsi tulemusel esmasesse valimisse Narva linna – Narva Noortekeskuse, Lügänuse Valla – Maidla Noortekeskuse, Toila Valla – Voka noortekeskuse ja Narva-

Jõesuu linna – Narva-Jõesuu Noortekeskuse. Kahjuks ei saanud autor ühest vallast vastuseid, mistõttu asendas autor Lüganuse valla Maidla Noortekeskuse Alutaguse valla Kurtna Noortekeskusega.

Ekspertideks olid noortekeskuste noorsootöötajad. Ekspertide valimi moodustamisel lähtus autor teoreetilisest osast, kus oli selgitatud mobiilse noorsootöö eesmärgid, ja et selle tegemiseks on vajalikud pädevad noorsootöötajad. Analüüsi läbiviimisel selgus, et suures ja väikses linnas töötab kaks ja rohkem noorsootöötajat ning alevikus ja külas töötab heal juhul kaks või vähem noorsootöötajat ning nad täidavad veel palju muid ülesandeid. Igast valimisse võetud noortekeskusest oli ekspertidena küsitletud kaks isikut: üks noortekeskuse juht ja noorsootöötaja. Kokku osales uuringus kaheksa noorsootöötajat, nendest on neli noorsootöötajat ja neli juhti. Alutaguse vallas on neli noortekeskust ja neid koordineerib ainult üks juht.

Et saada kõik küsimustikud vastatud, võttis autor ühendust kõikide noortekeskustega individuaalselt ja saatis küsimustikud interneti kaudu e-posti aadressile. Autor andis kõikidele intervjuueeritavale aega kolm nädalat ja peale küsimustiku tagasi saamist käis isiklikult läbi kõik küsitletud noortekeskused, et tutvuda nende olude ja eripäradega.

2.3. Noortekeskuste ja nende tegevuskeskkonna analüüs

2.3.1. Ida-Virumaa noorte seisund

Ida-Virumaal on kaheksa omavalitsusüksust, nendest on neli linna ja neli valda. Omavalitsuslikud linnad on: Narva, Kohtla-Järve, Sillamäe, Narva-Jõesuu. Vallad on: Jõhvi vald, Alutaguse vald, Lüganuse vald, Toila vald. 2019. aasta lõpus elas maakonnas 136 240 inimest ja nendest 23 767 noort vanuses 7-26 aastat. (Statistikaamet 2019) Võrdluseks on Eestis kogurahvastiku suurus 2019. aasta alguses 1 324 820 ja nendest 275 879 on noored vanuses 7-26 aastat (Statistikaamet 2019). Seega moodustab Ida-Virumaa 10,3% Eesti rahva koguarvust ja Ida-Viru noored 1,8% Eesti noorte arvust. Kui Eesti rahvastikust moodustavad noored 20,8%, siis Ida-Viru maakondades moodustab noorte osakaal 17,4% ning on jätkuvas langustrendis. (Statistikaamet 2019)

2018. aastal noorte rändesaldo (see tähendab sisse- ja väljarände sündmuste arvu vahe) Ida – Virumaal oli -615, mis võrreldes kogu Eesti keskmisega on oluliselt negatiivsem (Eesti keskmine +1 438) (Statistikaamet 2018).

Ida-Virumaa 15-26 aastased noored valdavalt õpivad või töötavad. 2018. aastal jagunesid noored Ida-Virumaal registreeritud hõiveseisundi ja õppimise järgi järgmiselt: õpilane - 43,5% (Eesti keskmine 36, 5%), õpilane ja hõivatu – 8,9% (14,6%), hõivatu – 24,1% (29,1%), töötu – 4,4% (2,2%), muu – 19,1% (17,5%). 7-26 aastaste Ida-Virumaa õppurite jaotus haridustasemeti oli 2018. aastal järgmine: põhihariduses 66,2%, üldkeskhariduses 14,0%, kutsehariduses 10,6% kõrghariduses 9,3%. Võrreldes Eesti keskmisega on põhihariduses, üldkeskhariduses ja kutsehariduses Ida-Viru noori rohkem (Eesti keskmised protsendid vastavalt 65,2%, 13,3% ja 7,6%), kõrghariduses on osalus aga Eesti keskmisest (14%) madalam. Tööjõudu taastootvad piirkonnad on vaid Harju- ja Tartumaal, kõikjal mujal suundub tööturule vähem noori, kui sealt on vanuse tõttu võimalikke lahkujaid. (Statistikaamet 2018)

Lähima noortekeskuse kaugus elukohast 2016. aastal oli Ida-Virumaal 3,7 km, mis on väiksem kui Eesti keskmine (4,2 km) (Statistikaamet 2016).

2.3.2. Valimisse kuulunud noortekeskuste ja nende tegutsemiskeskonna kirjeldus

2.3.2.1. Narva Noortekeskus

Narva on Eesti suuruselt kolmas linn ja kõige suurem linn Ida-Virumaal ning seal asub kõige esimesena asutatud noortekeskus Eestis: Narva Noortekeskus.

Rahvaarv Narva linnas on 55 249 inimest ja nendest on 9 761 noort vanuses 7-26 aastat. Narva moodustab noorte osakaal rahvastikust 17,7%. 2018. aastal oli 7-26 noorte rändesaldo: -278 mis on kõvasti miinustes võrreldes näiteks Tartuga, kus noorte rändesaldo oli + 371. (Statistikaamet 2019) Narva linnas 7-26 aastased õpilased osalesid 2018. aastal õppes järgmistel haridustasemetel põhiharidus – 67,1%, üldkeskharidus – 14,4%, kutseharidus – 10,7%, kõrgharidus – 7,8%. 15-26 aastased jagunesid 2018. aastal registreeritud hõiveseisundi ja õppimise järgi 2018. aastal: õpilane – 45,2%, õpilane ja hõivatu – 8,2%, hõivatu – 21,9%, töötu – 4,8%, muu – 19,9%. Lähima noortekeskuse kaugus elukohast 2016. aastal oli Narvas 1,7 km, mis on oluliselt väiksem kui Eesti keskmine (4,2 km) (Statistikaamet 2018)

1998. aastal loodi Narva noortekeskus, mille ülesandeks on koordineerida ja arendada noorsootööd. Narva Noortekeskuses töötab kaheksa inimest: direktor, direktori asetäitja ja kuus spetsialisti. Kõikidel on oma vastutus näiteks: noor-tv, noorteparlament, klubi-kohvik „EXIT“, muusikaga seotud tegemised, ürituste korraldamine ja läbi viimine,

töölaagrid jne. (Narva ..., 2019) Noortekeskuse sihtgruppideks on linna noored ja noorteühendused ning noorsootööga seotud inimesed. Keskus vahendab noortele suunatud huvi- ja vajaduspõhist infot ning nõustab noori. Lisaks organiseerib noorsootööga seotud inimeste ja noorteühenduste vahelist koostööd, vahendab infot õppimis- ja töötamisvõimalustest ning sotsiaalteenustest. (Narva ..., 2019)

13-17 aastastele noortele pakub keskus igal aastal õpilasmaleva tegevusi, kus noored õpivad tööoskusi, tutvuvad eakaaslastega, teenivad töötasu, omandavad teadmisi tööseadusandlusest ning sisustavad vaba aega.

Tänu mitmekülgsetele vabatahtlikkuse vormidele on Narva noored näidanud üles initsiatiivi ja aktiivsust ning tuntud ja tunnustatud ka teistes Eesti omavalitsustes. Veelgi enam, Narva noortekeskus vahendab noortele Euroopa Vabatahtliku Teenistuse tegevusi.

Narva noortekeskuse kõrval arendavad vabatahtlikke tegevusi mittetulundusühingud (edaspidi: MTÜ) Vitamiin ja MTÜ Uus Sild. Narva linnas on suured võimalused noorte jaoks, kuna linnas on palju spordiklubisid, huviringe ja huvikoole. MTÜ Vitamiin on mitteformaalse õppekeskus, mis tegutseb rahvusvahelise noorsootöö ja hariduse valdkonnas alates aastast 2008. (Narva noorsootöö arengukava 2014-2020) Lisaks toetab linn noortealgatusi iga-aastase noorsooprojektide konkursi kaudu. Rahvusvahelisel tasandil vabatahtlikes tegevustes osalemiseks on linn loonud noortele võimalused läbi erinevate projektide ja fondide. Projektides ja programmides osalemise käigus õpivad noored teiste riikide kultuuri ja leiavad uusi tutvavaid. (Narva noorsootöö arengukava 2014-2020)

2.3.2.2. Narva-Jõesuu Avatud Noortekeskus

Narva-Jõesuu linn on üks neljast linnast Ida-Virumaal. Narva-Jõesuu linnas asub üks noortekeskus, millele kuuluvad allasutused: Olginas Rahvamajas noortetuba ja Sinimäel noortetuba (Narva-Jõesuu ..., 2019).

Narva-Jõesuu omavalitsusüksuses elab 2019. aastal 4 472 elanikku ja nendest on 758 noort vanuses 7-26 aastat (Statistikaamet 2019). Narva-Jõesuus moodustab noorte osakaal rahvastikust 16,9%. 2018. aastal oli 7-26 noorte rändesaldo: -14, mis võrreldes Narvaga ei ole nii suur, kuid see on siiski negatiivne (Statistikaamet 2019). Narva-Jõesuu 7-26 aastased õpilased jagunevad omandatava haridustaseme järgi järgmiselt: põhiharidus – 63,7%, üldkeskharidus – 14,3% (mis võrreldes Narva linnaga peaaegu sama), kutseharidus – 12,4%, kõrgharidus – 9,5%. 15-26 aastased jagunesid

registreeritud hõiveseisundi ja õppimise järgi 2018 aastal: õpilane – 40,7%, õpilane ja hõivatu – 9,5%, hõivatu – 24,8%, töötu – 4,2%, muu – 20,8%, Viimased kaks statistikanäitajat on võrreldes Narva linnaga peaaegu samad. Autor arvab, et seda võib põhjendada sellega, et need kaks linna asuvad väga lähestikku (linna eraldab 15 kilomeetrit), mistõttu paljud Narva-Jõesuu täiskasvanud inimesed ja noored töötavad ja õpivad naaberlinnas. Lähima noortekeskuse kaugus elukohast 2016. aastal oli 10,5 km, ja kui vaadata kogu riigi statistikat, siis selle näitaja taseme arvestuses, on Narva-Jõesuu linn lõpust seitsmendal kohal. See tähendab üks nendest omavalitsustest Eestis, kus noortekeskus asub noore elukohast kõige kaugemal. Kui näitajat võrrelda Narva linnaga, siis Narva linn on Eestis kuuendal kohal ülevalt. (Statistikaamet 2016) See näitab erinevust suure ja väikese linna vahel.

Narva-Jõesuu Avatud Noortekeskust haldab linn. Keskus on tegev alates 2018. aastast ning tegevused on sarnaselt Narva noortekeskusele ja Narva-Jõesuu Noortetoale suunatud linna noortele ja noorsootöele. (Narva-Jõesuu Huvikeskuse põhimäärus 2018) Narva-Jõesuu Noortekeskuses töötab kolm inimest: direktor ja kaks noorsootöötajat. Kuna Narva-Jõesuu Noortekeskus avanes poolteist aastat tagasi, siis kõigil on piisavalt tööd, sest linnade/külade vahel tuleb palju sõitmist, kuna Olginas ja Sinimäel on samamoodi noortetoad (Narva-Jõesuu ..., 2019). Samal ajal on vaja kaasata uusi noori noortekeskusesse ja töötada nende noortega, kes juba on kaasatud noortekeskuse ning noortetubade tegevustesse. Narva-Jõesuu Noortekeskuses noorsootöötajad vahetavad omavahel töökohti, kuna see aitab mitte sattuda rutiini. Enne Narva-Jõesuu Noortekeskuse avamist tegutses Narva-Jõesuu Koolis projekti „Ida-Viru Kirde Regiooni Noorsootöö“ raames 2016. a noortetuba Kirde Noored. (Narva-Jõesuu ..., 2018) Linna ümbritseb madala asustatusega maapiirkond, kus elavad enamjaolt vene keelt kõnelevad inimesed. Koolis käivad kõik piirkonna noored linnas. Suurem osa piirkonnas korraldatavast noorsootegevusest on venekeelne. (Aksen jt 2018: 16)

2.3.2.3. Voka Avatud Noortekeskus

Toila vald asub põhjarannikul Ida-Virumaal. Vallas on üks alev, kaks alevikku ja 26 küla (Toila ..., 2019). Rahvaarv Toila vallas on 2019. aastal 4 735 elanikku ning nendest 941 noort vanuses 7-26 aastat (Statistikaamet 2019).

Toila vallas moodustab noorte osakaal rahvastikust 19,9%. 2018. aastal oli 7-26 noorte rändesaldo -11 mis näitab, et võrreldes Narva-Jõesuu linnaga on olukord peaaegu sama (Statistikaamet 2019). Toila valla 7-26 aastased õpilased jagunevad omandatava haridustaseme järgi järgmiselt: põhiharidus – 62,5%; üldkeskharidus – 14,4% (need

kaks statistikanäitajat on võrreldes näiteks Narva-Jõesuu linnaga pea samad); kutseharidus – 8,4%; kõrgharidus – 14,7%. 15-26 aastased noored Toila vallas jagunesid registreeritud hõiveseisundi ja õppimise järgi 2018. aastal nii: õpilane – 44,8%, õpilane ja hõivatu – 13,6%, hõivatu – 26,4%, töötu – 3,5%, muu – 11,7%. Lähima noortekeskuse kaugus elukohast 2016. aastal oli 3,5 km. (Statistikaamet 2018) Autori arvates see näitab, et võrreldes Narva-Jõesuu linnaga (keskmine kaugus 10,5 km), on Toila vallas noortel rohkem võimalusi osaleda noorsootöös noortekeskustes. Toila vallas töötab kolm noortekeskust: Voka Avatud Noortekeskus, Järve Avatud Noortekeskus ja Kohta-Nõmme Noortekeskus. Toilas viib noortekeskuse tegevusi ellu Toila valla Spordi- ja Kultuurikeskus. (Toila ..., 2020)

Voka Avatud Noortekeskus loodi noorte endi initsiatiivil 2012. aastal. Keskuse tegevused on sarnaselt Narva ja Narva-Jõesuu keskustele suunatud noortele ja noorsootöele. 2017. aastast haldab keskust Toila valla Spordi- ja Kultuurikeskus. Keskus pakub infot huvitegevuste kohta, karjääriinõustamist, kuuluvuskogemust ning panustamis- ja arenemisvõimalusi. Noortekeskuse põhieesmärgid on suunatud erinevate arenemisvõimaluste loomisele, noorte kaasamisele ning omaalgatuse toetamisele (Toilanoored ..., 2019).

Ida-Virumaal koondavad väikelinnad ümberkaudseid maapiirkondi. Autori hinnangul on Toila vallas olukord sarnane uuringus „Noorte osalus otsustusprotsessides“ kirjeldatud olukorraga omavalitsuses, kus on esile toodud sarnaste omavalitsuste kohta, et õppimise ja töötamise võimalused on piirkonnas piiratud, mis tähendab, et kohalikud elanikud vajavad transporti. Ühistranspordi regulaarsus ja marsruudid ei ole alati piisavad. Tihti eelistavad noored suuremate linnade gümnaasiume ja kutsekoole. (Aksen jt 2018: 17) Sel põhjusel planeerivad noortekeskused üritusi lähtudes ühistranspordi aegadest. Tihti ei vasta ühistranspordi graafik aga vajadustele ning sellisel juhul peavad transpordi organiseerima lapsevanemad ise. (Aksen jt 2018: 18) Seetõttu on noorte elu ka Toila vallas sageli seotud ühistranspordiga või vanematega, kes omavahel kokku leppides saavad koolist või noortekeskusest last koju toimetada. Autori hinnangul on Voka alevikus lihtsam, kuna noortekeskus asub keset alevikku ja lapsed saavad 5-10 minuti jooksul jõuda noortekeskuseni ja tagasi koju.

2.3.2.4. Kurtna Noortekeskus

Alutaguse vald asub Ida-Virumaa lõunaservas ja on kõige suurem vald maakonna kaheksast omavalitsusüksusest. Rahvaarv Alutaguse vallas 2019. aastal on 4 714 ja

nendest 868 noort vanuses 7-26 aastat. (Statistikaamet 2019) Alutaguse vallas on neli noortekeskust: Iisaku noortekeskus, Kurtna noortekeskus, Mäetaguse noortekeskus ja Kiikla noortekeskus. Esimesest jaanuarist 2020. aastast suletakse Kiikla noortekeskus, kuna vallas ta ei ole populaarne ja siis jääb vallas kolm noortekeskust. (Alutagusevald ..., 2019) Kurtna külas asuvat Kurtna Noortekeskust haldab Illuka vallavalitsus (Kurtna Noortekeskuse ..., 2016).

Alutaguse vallas moodustab noorte osakaal rahvastikust 18,4%. 2018. aastal oli Alutaguse valla 7-26 noorte rändesaldo -27. Näiteks võrreldes Narva-Jõesuu linnaga (-14) ja Toila vallaga (-11), kus on noorte arv peaaegu sama, on see negatiivne rändesaldo selle valla jaoks. (Statistikaamet 2018) Autori arvates see on seotud sellega, et noored liiguvad õppima ja elama suurtesse linnadesse, kuna seal on noorte jaoks võimalusi areneda rohkem kui külas või alevikus.

7-26 aastased õpilased omandatava haridustaseme järgi jagunesid Alutaguse vallas 2018. aastal järgmiselt: põhiharidus – 61,8%; üldkeskharidus – 14,5% (Statistikaamet 2018). Kui võrdleme neid kaht statistikanäitajat teiste omavalitsustega uurimuses, siis võib öelda, et põhi- ja üldkeskhariduses osalus on võrreldes Narva-Jõesuu linnaga ning Toila vallaga samasugune. Kui võrdleme Narva linnaga, erineb tulemus enam ainult põhihariduses osalemise lõikes (Narvas 67,1%) ning see on autori hinnangul seotud sellega, et Narva linna sõidavad vanemad tööle ja viivad enda lapsi hommikul kooli lähedastest linnadest, alevikest ja küladest. Peale kooli noored jäävad huviringidesse, noortekeskustesse, spordiringidesse jne, ning õhtul noored sõidavad koos vanematega koju. Üldkeskhariduses osaluse määr Narvas, Narva-Jõesuus, Toila vallas ja Alutaguse vallas on autori hinnangul sarnane sellepärast, et noored on juba vanemad ja nad saavad ise valida, kus neil õppida. Alutaguse valla noortest õpilastest õppis 2018. aastal kutsehariduses 12,2% ja kõrghariduses 11,5%. (Statistikaamet 2018)

Alutaguse valla 15-26 aastased noored jagunesid registreeritud hõiveseisundi ja õppimise järgi 2018. aastal järgmiselt: õpilane – 41,7%, õpilane ja hõivatu – 14,3%, hõivatu – 24,4%, töötu – 3,6%, muu – 16,0%. Narvas, Narva-Jõesuus, Toila vallas ja Alutaguse vallas on noorte töötute protsent peaaegu samasugune, aga võrreldes seda Tartu linnaga, kus noorte töötute protsent on kõigest 1,9%, on näha piirkonna negatiivne olukord. (Statistikaamet 2018) Autori arvates on see on seotud sellega, et Tartu linn on suuruselt teine linn Eestis, kus asuvad eliitkoolid, ülikoolid ja töökohad, ning palju noori üle Eesti liiguvad sinna õppima, elama ja töötama.

Lähima noortekeskuse kaugus elukohast 2016. aastal on 10 km ja Alutaguse vald asub tagantpoolt kaheksandal kohal peale Narva-Jõesuu linna lähima noortekeskuse keskmise kauguse arvestuses noorte elukohast kogu Eestis.

Kurtna noortekeskus asutati aktiivsete kohalike noorte initsiatiivil aastal 2005. Keskuse sihtgrupp on 7-26 aastased noored. Keskuses pakutakse noortele piljardi, koroonat, lauatenise ja lauamängude mängimise võimalusi. Lisaks on keskkuses võimalik vaadata televiisorit ja mängida telekamänge, laulda, kasutada interneti, tegeleda fotograafiaga ja meisterdada, tegeleda jõutreeninguga, hüpata batuudil ning palju muud. Alates 2005. aastast korraldab valla noortekeskus ka õpilasmaleva tegevusi. Keskuse töötajad koostavad projekte, taotlevad finantsvahendeid ning korraldavad projektide läbiviimist. Projektides osalemine aitab noortel leida uusi sõpru. (Illuka ..., 2019)

Autori hinnangul on Alutaguse valla Kurtna Noortekeskuse olukord väga sarnane Voka Avatud Noortekeskusega, mh seetõttu, et transpordivõimalused mängivad olulist rolli noortekeskuse külastamisel.

2.3.3. Noortekeskuste võrdlev analüüs

Uurimuse valimisse kuuluvate noortekeskuste tegevuste võrdlemiseks koostas autor tabeli (Tabel 1), kus kõrvutas dokumendianalüüsi (eelkõige põhimäärused) andmeid – punktid 1,2,3; autori vaatlusandmeid (autor külastas ise kõiki keskusi) – punkt 4 ning küsitluse tulemusel saadud teavet punkt 5.

Tabel 1. Ida-Virumaa nelja noortekeskuste võrdlus

		Narva Noortekeskus	Narva-Jõesuu Noortekeskus	Voka Avatud Noortekeskus	Kurtna Noortekeskus
1.	Omandi vorm	Kohaliku omavalitsuse asutus	Narva-Jõesuu linna hallatav asutus	Toila Vallavalitsuse hallatav asutus	Alataguse vallavalitsuse ja – volikogu hallatav asutus

2.	Eesmärk põhimäärusest	Arendada ja koordineerida noorsootööd Narva linnas.	Rahvakultuuri, seltsi-, huvitegevuse, spordi ning noorsootöö koordineerimine, arendamine ja propageerimine.	Noortele arendavate tegevuste ja tingimuste loomine.	Noorsootöö korraldamine, arendamine, koordineerimine, noortele suunatud info kogumine ja levitamine.
3.	Põhitegevused põhimäärusest	Noorsooorganisaatsioonide loomise ja tegevuste toetamine; rahvusvahelise koostöö arendamine; noorte omaalgatuste toetamine; noortele ja noorsootööle suunatud koolituste korraldamine.	Koostöö siseriiklike ja rahvusvaheliste kultuuri-, spordi- ning noorsootöösutustega; noorsootöö korraldamine.	Nõustab noori ja vahendab informatsiooni; noorte omaalgatuste ära tundmine ja toetamine; toetab noorte osalust erinevates programmides ja üritustes.	Huvitegevuste ja vaba aja veetmise võimaluste pakkumine; omaalgatuste, ühistegevuste ja arengu toetamine; nõustab ja jagab infot.
4.	Asukoht ja ruumid	Noortekeskus asub kesklinnas. Noortekeskusel on oma kahekorruseline täiesti renoveeritud hoone koos liftiga. Pööningul asuvad arvuti-, muusika- ja kunsti kabinetid. Ruume noorte jaoks on piisavalt.	Noortekeskus asub kesklinnas. Noortekeskuse hoone on juurde ehitatud linnavalitsuse hoonele, kus asuvad linna raamatukogu, muusikakool, arvutiklass jne. Täiesti uus ühekorruseline hoone, kus noorte jaoks palju ruumi tegutseda: tantsuruum, muusikaruum, mänguruum,	Noortekeskus asub kesk alevikku. Hoone, kus asub noortekeskus kuulub vallavalitsusele ja seal tegutsevad teised organisatsioonid. Noortekeskus asub hoones teisel korrusel ja on eraldi sissepääsuga. Noortekeskuses	Noortekeskus asub keset külas. Noortekeskusel on oma kahekorruseline uus maja. Noorte jaoks on kõik olemas keskuses.

			söögiruum jne.	ei ole tehtud erilist remonti, aga on näha, et noored on olnud kaasatud, et teha enda jaoks ruumid põnevemaks ja ägedamaks. Noorte jaoks on seal kõik olemas.	
5.	Eripära	Noortekeskuses töötab 6 noorsootöötajat. Autori arvates see on suur pluss, kui keegi jääb haigeks, siis teised noorsootöötajad saavad tema töö jaotada omavahel või asendada järjekorras.	Narva-Jõesuu Noortekeskuse alla kuuluvad veel Olgina ja Sinimäe noortetuba. Kõik noorsootöötajad vahetavad omavahel töökohti. Autori arvates see on suur pluss, kuna ei teki rutiin noorsootöötajatel, aga ka noortel ja igal noorsootöötajal on võimalik oma meetodil kaasata noori erinevates piirkondades.	Kuna noortekeskuse ruumid olid vanad, noored tegid oma kätega, soovidega, tahtmisega noortekeskuse noorte jaoks sobivaks.	Noortekeskus teeb rahvusvahelist noorsootööd teiste riikidega. Kuna loodus on lähedal võrreldes teiste noortekeskustega, korraldavad enam matku ja veedavad palju aega looduses.

Andmed: Ida-Virumaa Noortekeskused. Autori koostatud.

2.3.4. Ekspertide küsitluse tulemused

Käesolevas osas analüüsib autor ekspertide küsitluse käigus saadud andmeid. Kokku vastas küsimustikule valimi moodustanud neljast noortekeskusest kaheksa noorsootöötajat, nendest neli on noortekeskuste juhatajad. Juhatajaid võib jagada kaheks grupiks - staažikad spetsialistid vanuses 40 pluss, kellel tööstaaž on 20 aastat ja rohkem noortevaldkonnas ning noored spetsialistid vanuses 25 pluss, kellel on tööstaaž noortevaldkonnas viis aastat ja rohkem. Noorsootöötajate staaž noortevaldkonnas on

kõikidel peaaegu sarnane: kuni kuus aastat, välja arvatud kaks noorsootöötajat, kes õpivad ülikoolis noorsootöö erialal ning kellel tööstaaž noortevaldkonnas on alla poolteist aastat. Kõigi noorsootöötajate keskmine vanus on 25 aastat, niisamuti võib öelda, et kõik noorsootöötajad on ühes vanuserühmas.

Autor analüüsib küsitluse tulemusel saadud vastuseid mitme küsimuse kaupa, kuna need küsimused olid omavahel seotud ja vastused toetavad üksteist seisukohtade mõistmisel. Enne küsitluse algust mõtles autor, et tulemused tulevad hoopis teistsugused, aga saadud vastused ei olnud ootuspärased.

Uurimuse algul autor eraldas noortekeskuse juhid ja noorsootöötajaid vanuse ja staaži järgi, siis analüüsidest sai aru, et selle põhjal erisused ei ole märkimisväärsed - kõik oskavad ja armastavad oma tööd noortega ning hästi orienteeruvad noortevaldkonnas. Autor otsustas mitte eraldada neid vanuse ja staaži järgi, vaid eraldas noortekeskuse juhid ja noorsootöötajad.

2.3.4.1. Noortekeskuste töö noorte kaasamisel

Kui vaadata, kuidas vastasid juhid, siis võib öelda, et noortekeskustes on noorte elu väga aktiivne ja noortel on palju võimalusi tegeleda erinevate huvidega. Niisamuti vastasid nooremad juhid, kelle hinnangul noortekeskustes käib aktiivne noorte elu. Tuginedes noorsootöötajate vastustele võib öelda, et noored on kaasatud noortekeskustesse, kus neil on palju erinevaid tegevusi ja samamoodi noorsootöötajad pakuvad lisategevusi. Samuti nad kasutavad mitteformaalseid meetodeid, grupimeetodeid, noorteosalus meetodeid, kovisiooni meetodeid. Noorsootöötajad tõid välja, et noortekeskuses on võimalus ise haarata initsiatiiv noorega suhtlemiseks - see on mitteformaalne noorsootöö, mis hõlmab suhtlemist ja vaba aja korraldamist. Olulisena toodi tegevusena välja huvitava info edastamine noortele, noorte motivatsiooni tõstmine tulla noortekeskusesse ja noorte abistamine nende probleemide lahendamisel.

„Meie noortekeskuses on avatud noorsootöö, huviringid, laste töölaagrid, lastelaagrid, üritused, tegutsev noorte nõukogu, meistriklassid.“ Juht

„Kuna olen noorsootöö tudeng, siis üritan erinevaid meetodeid kasutades tegevusi viia läbi eesmärgistatult ja analüüsisivalt. Üritan noortega pidevalt sotsiaalsete pädevustega tegeleda. Ja mind huvitavad vaimse tervise teemad- käsitlen neid, kuna näen vajadust noorte seas.“ Noorsootöötaja

„Noorte arvamust ja soove kuulatakse ning tegevusi planeeritakse võimalusel vastavalt sellele. Lisaks erinevate ürituste puhul noored ise planeerivad ja teostavad tegevused

ning juhivad vastavalt oma oskustele seda, noorsootõtaja on olemas ja vajadusel abiks. Noortekeskuses on ka alustatud noorte omaalgatuslikke projekte, kus saavad oma soovunelmaid ja –mõtteid realiseerida.“ Noorsootõtaja

„Oma keskuses lähtume avatud noorsootöö põhimõttest, seega osalevad noored tegevustes oma vaba tahte alusel ning meie eesmärk on noorte ideid ja initsiatiivi toetada.“ Juht

Autor tahab juhtida tähelepanu sellele, et juhid vastasid nendele kahele küsimusele põhjalikumalt kui noorsootõtajad. Kokkuvõtlikult hindab autor, et noortekeskused üldiselt kaasavad kõiki noori läbi ürituste, projektide (näiteks noored noorte), vabatahtliku tegevuste kaudu olenemata nende majanduslikust või perekondlikust taustast. Lähtudes noorte huvidest, soovidest on osalus ja kaasatus noorsootöö tegevustesse alati suurem. Noortekeskused täidavad oma ülesandeid, mis on kirjeldatud põhimääruses.

Analüüsides neid küsimusi uurimustöös võib öelda, et noorsootöö on päris aktiivne nendes noortekeskustes ning seda oli näha nii juhtide kui ka noorsootõtajate vastuste põhjal. Nii juhid kui ka noorsootõtajad noortekeskuses planeerivad tegevusi vastavalt noorte vajadusele ning erinevate kaardistuste põhjal: kohalikud arengukavad, noorteseire uuringu põhjal. Toetavad noorte omaalgatust ja nende projektiideid, viivad läbi tegevusi noorte erinevate oskuste arendamiseks, pakkuvad noortele meelelahutuslikke tegevusi. Samuti on noortekeskustes on palju erinevaid mängu, kui laps mingil põhjusel ei soovi osa võtta rühma tegevusest, siis tal on alati võimalus mängida sõpradega või üksi, näiteks: lauamänge, lauajalgpalli, lauatennise, kino vaatamise võimalus, lauaarvuti, võimalus joonistada, värvida ja meisterdada. Noortekeskustes viiakse läbi erinevaid võistlusi, virtuaalmängude turniire, kirjutatakse projekte, käiakse matkal, suvel korraldakse malevaid, tehakse koostööd välismaiste noortekeskustega, pakutakse noortele infoteenust ja nõustamist.

2.3.4.2. Mitteosalevate noorte motiveerimine

Uuringu käigus selgus, et kõik küsitluses osalenud noortekeskuse juhid lähtuvad noorte huvidest, personaalsest lähenemist. Samamoodi kirjutasid juhid, et noortes äratab motivatsiooni ehk huvi see, kui saab osaleda, kaasa rääkida, tegutseda ja midagi teha oma kätega. On vaja lähtuda noorte vanusest ja kindlast hetkemoest, kuna erinevates vanuserühmades on erinevad huvid. Niisiis võib autor hinnata, et juhid lähtuvad oma töös noorsootõtaja kutsestandardist.

„Kõige enam äratavad noortes huvi kindlasti nende enda algatatud tegevused, mille korralduses on nad saanud kaasa rääkida ja osaleda.“ Juht

„Esmalt tuleb need noored üles leida, individuaalne töö noorega – vestlus, kutse või pakkumine tema võimetele ja huvidele kohastesse tegevustesse. Lugupidav suhtumine.“

Juht

Samuti lähtuvad noorsootõtajad noorsootõtaja kutsestandardist, aga juhtide ja noorsootõtajatega vahel on erinevus. Noorsootõtajad panustavad rohkem aega noorte ellu kui juhid. Noorsootõtajad saavad rohkem informatsiooni noorte poolt ja tuginedes saadud teadmistele saavad kaasata noori noorsootöösse. Noorsootõtajad kaasavad noori tihti füüsiliselt aktiivsete tegevuste, mängude, meistriklasside ja küberspordi kaudu, mis on väga populaarne noorte seas. Küberspordis on väga palju osavõtjaid noorte seas, samuti neid, kes on lihtsalt vaatlejad. Kokkuvõttes hindab autor, et juhtidel on võrreldes noorsootõtajatega vaja rohkem tegeleda muude asjadega kui vahetu noorsootööga ning noorsootõtajad on nõ esiliinil noortega.

„Kui tegevus on mitmekülgne ja pakub adrenaliini, ehk on võimalust end proovile panna või siis midagi uut kogeda, siis noor on kohe nõus tegutsema.“ Noorsootõtaja

„Noorte huvidest lähtuvad tegevused, sellised mis tegelikult ka neid kõnetavad. Samuti on oluline seotus ja osalemine tegevuste loomisprotsessis.“ Noorsootõtaja

„Kõige rohkem meeldib noortele, kui osaleme „Noortekohtumiste“ projektis. See annab noortele neile võimaluse uute sõpradega tutvuda ja uutes kohtades käia. Neile väga meeldivad reisirid erinevatesse kohtadesse. Samuti neile väga meeldib korraldada üritusi teistele, sest nad suudavad oma soove ellu viia ning üritusi korraldada iseseisvalt algusest lõpuni.“ Noorsootõtaja

Mitteosalevaid noori aitab kaasata „Reaalne kohtumine nt koolis/huvikoolis ja jagada info (lisaks nt lendlehed). Sotsiaalmeedia ja e-kooli kaudu teave jagamine.“ Noorsootõtaja

„Huvitava tegevusega projektide kirjutamine. See meelitab noori külastama noortekeskusi, osalema nende tegevuses ja võib huvitada neid oma projektide kirjutamisega.“ Noorsootõtaja

Kokkuvõttena võib ütelda, et kõik noortekeskused täidavad ühte eesmärki, aga iga noortekeskusel on oma „nipp“, kuidas nad kaasavad mitteosalevaid noori noortekeskuse tegevustesse. Mõned noorsootõtajad käivad koolis ja jagavad informatsiooni noortekeskuse kohta ning kutsuvad külla; läbi projektide noored noortele kaasavad mitteosalevaid noori näiteks läbi tegevuste „kallista mind“, mis oli organiseeritud kaubanduskeskuses noortekeskusega, siis pärast seda olid paljud noored motiveeritud

tegutseda noorsootöös linnas jmt. Selliste erinevatega ja huvitavate meetoditega noortekeskused motiveerisid mitteosalevaid noori noortekeskuse tegevustes osalema.

2.3.4.3. Arusaamad mobiilsest noorsootööst

Analüüsides vastuseid mobiilse noorsootöö mõiste ja sisuga seotud küsimustele, võib kokkuvõtlikult öelda, et noortekeskuse staažikad juhid, aga ka noored juhid saavad väga hästi aru, mis on mobiilne noorsootöö, kuna kõikidel olid antud sisukad ja põhjalikud vastused. Noortekeskuste juhid tõid välja järgmisi määratlusi:

- mobiilne noorsootöö on noortele lähenemise ja nõustamise viis, aitab ennetada noortes riskikäitumist ja tutvustada neid noorsootöö võimalustega;
- mobiilne noorsootöö läheb ise noorte juurde mitte ei oota, et noored ise kuhugi kohale tuleksid;
- mobiilne noorsootöö on eesmärgistatud tegutsemine, teavitustöö, noorte suunamine õigele teele, vaba aja veetmise võimaluste leidmiseks;
- see on noortega suhtlemine mitteametlikus keskkonnas näiteks: tänaval, kaubanduskeskustes ja mujal noorte kogunemiskohtades. Kontakti loomine, info levitamine edasiseks suhtlemiseks ja noorte kaasamiseks keskuse tegevusse, sotsialiseerumine ja toetamine, nõustamine.

Noortekeskuse juhid tõid mobiilse noorsootöö peamise eesmärgidena välja järgmised:

- noorte riskikäitumise ennetamine;
- kaasata noori, kes noorsootöös veel ei osale, noorsootöö võimaluste tutvustamine;
- noore leidmine, noortega kontakti ja usalduse loomine, noore teadlikkuse tõstmine ja tema võimaluste selgitamine;
- noorte kaasamine aktiivsesse ja kasulikku tegevusse;
- kaasata noori noorsootöösse, äratada huvi noortel, et nad läheksid noortekeskusesse ja viia see info selliste noorteni, kes ei läheks ise mitte kuhugi.

Juhtide arvates mobiilse noorsootöö korraldamisel oli oluline see, et tal võib olla ei ole kogemusi, aga tal on ettekujutus noorsootööst ja peab omama teoreetilisi teadmisi. Peab toimuma töö ühiskonnaga. Peab olema oskus koolitada ennast. Mobiilne noorsootöötaja peab oskama kergesti luua kontakti noortega, mitte olema kinnine, peab olema kursis, mis ja kus toimub noortevaldkonnas ning noorte seas. Oluline on oskus arvestada noorte huviga, lähtuda noorte vajadusest, peab olema noortele

kättesaadav, oskus rääkida nende keeles, tulla noorte juurde aga mitte noored noorsootöötaja juurde. Vajalik on info piirkonna noorte kohta – vajadus, sihtgrupid, erinevate haridusasutuste, huvikoolide, noorsootöötajate, spetsialistide koostöö.

Analüüsid noorsootöötajate vastuseid võib öelda, et nende teadmised mobiilse noorsootöö kohta ei ole väiksemad kui juhtidel. Noorsootöötajad leidsid, et mobiilne noorsootöö on eelkõige suunatud riskirühmas olevate noortele, kellel on sotsialiseerimisega ja käitumisega probleemid. Tõsteti esile, et mobiilne noorsootöötaja peab aru saama, tuvastama ja ise tulema noorte juurde, kellel on probleemid ning neid toetama. Noorsootöötajad tõstsid esile, et mobiilne noorsootöö toimub noortekeskustest või koolist väljas ja nad tõid erinevaid näiteid: kaubanduskeskuses, õues, pargis jne.

„Mobiilne noorsootöö saab olla erinev ja kaasata noori kaubanduskeskuses, pargis, õues ning nendes kohtades viia läbi turniire või infopunktis jagada helkureid.“

Noorsootöötaja

Noorsootöötajad tõid välja, et mobiilne noorsootöö on see, kui noorsootöötajad liiguvad tänavale, kus noorukid veedavad vaba aega, loovad kontakti noortega ja pakuvad erinevaid võimalusi ennast realiseerida. Mobiilne noorsootöötaja liigub sinna, kus noor on väljaspool noortekeskust ja jagavad infot nende võimaluste kohta noortekeskuses või muidu nende elus; pakuvad noortele infoteenust ja nõustamist. Mobiilne noorsootöö on suunatud noortele, nende tegevustele, arvamusele, ideedele, kes on noorsootööst kaugel. Mobiilse noorsootöö eesmärkidenä toodi esile, et see on vajalik, et noorsootöö ei piirduks ainult tegevusega noortekeskustes, et noorsootöö oleks kättesaadav igal pool. Mobiilne noorsootöö pakub võimalusi noortele, kes ei ole noortekeskuse külastajad ja kuuluvad riskigruppi. Üks eesmärkidest mobiilses noorsootöös on anda noortele kindlustunne, turvatunne, jõudu oma võimetusse uskuda ja ennast motiveerida.

Autori hinnangul võib kokkuvõtteks öelda, et arusaamine mobiilsest noorsootööst on sarnane juhtide ja noorsootöötajate võrdluses ning noortekeskuste vahe eriti ei olnud arusaamises erinevusi.

2.3.4.4. Mobiilseks noorsootööks vajalikud pädevused

Pädevustega seotud küsimustele vastates on noortekeskuse juhid toonud välja järgmisi mobiilseks noorsootööks vajalikke oskusi ja omadusi:

- hea kuulamisoskus;
- võime kiiresti reageerida erinevatele sündmustele noorte elus;

- oskus analüüsida;
- oskus kontakti luua noorukitega;
- informeeritud;
- informaalne;
- oskus tekitada usaldus noorukitega.

Mobiilsel noorsootöötajal peab olema oskus suhelda noortega, tunda põhjust ja vajadusel pakkuda abi või suunata õigesse ametisse/spetsialistide juurde ning vajadusel kaasa minna. Oskus õigesti analüüsida situatsioone ja leida neist õige väljapääs. Uute oskuste käsitlemine ja õpetada teist noorukit. Oskus esimesena luua kontakti noorukiga ja suhelda noorukiga nii, et ta ei tunneks pinget ning vanuse vahet. Samamoodi pöörasid juhid tähelepanu nende aspektidele, et mobiilsel noorsootöötajal peab olema:

- julgus töötada eriolukordades;
- olla teadlik võimalikest ohtudest;
- luua ja hoida kontakte;
- koostöö ja soov teha oma tööd;
- oskus eriolukordade lahendamiseks;
- turvalisuse loomine ja tagamine noorte seas.

Samuti peab mobiilne noorsootöötaja olema kursis noorteinfo, et teada, kust noored saavad infot, kus veedavad vaba aega. Samuti peab ta kursis olema erinevate noorsootöö võimalustega, et saaks neid noortele tutvustada.

Üks juhtidest kirjutas, et mobiilsel noorsootöötajal peavad olema kõik samad pädevused, mis igal noorsootöötajal toodud kutse-eeskiri. Ausus ja usaldusväärsus on aluseks noortega hea kontakti loomiseks ning hoidmiseks. Välja toodud on selline fakt, et ühekordne kohtumine ei taga tulemust, aga saavutatud suhet tuleb hoida ja pidevalt kontaktis olla. Mobiilne noorsootöötaja peab olema hea spetsialist, tal peab olema konkurentsivõimeline palk ja hea koostöö teiste ametitega.

„Töötajate ja koostööpartnerite ettevalmistus, turvalisuse tagamine, jätkutegevuste ettevalmistus, kohandamine, paindlikkus, järjepidevus, töötajate tugi – täiendavad koolitused, kovisioonid, supervisioon või kootsing.“ Juht

Noorsootöötajad tõid samuti välja huvitavad vastused, kus nad arutlesid ja kirjutasid, mida nad arvavad pädevustega seotud küsimuste kohta. Noorsootöötajate vastustest

võib välja tuua järgmised mobiilseks noorsootöök vajalikud oskused, teadmised ja omadused (Tabel 2):

Tabel 2. Mobiilseks noorsootöök vajalikud pädevused noorsootöötajate vastuste põhjal

Vastaja 1	Vastaja 2	Vastaja 3	Vastaja 4
tuvastada huvilisi noorukitel	noorte ühendamisoskus	vaimselt tugev	tolerantne
oskus huvitada nooruki	eeskujuks olemine	kuulamisoskus	mitmekülgne
oskus õpetada teist noorukit	peab olema koolitav	aktiivne	loov
oskus järjestada enda juurde	jõustamisoskus	arvutioskus	suhtlemisoskus
olla valmis kõigeuks uueks	moraalne tasakaal	väärtuste olemasolu	oskus analüüsida
turvalisuse loomine/tagamine	sotsiaalselt aktiivne	digipädevus	oskus kontakti luua
julgus töötada eriolukordades	oskus riskida	enesekindel	motivatsiooni kasvata
meeskonnatöö oskused	konfliktide lahendamine	delegeerimisoskus	oskus vähemalt 2 keelt

Andmed: Ekspertide ankeetküsitlus. Autori koostatud.

Toodi välja, et oluline on see, et mobiilne noorsootöötaja sobib siia valdkonda ja selle töö jaoks; et tal on olemas võimalused, vahendid, ettevalmistus ja valmisolek teha mobiilset noorsootööd.

Tuginedes nende vastustele ja mida noorsootöötajad välja tõid, võib öelda enesekindlalt, et nad on kursis, millega tegeleb mobiilne noorsootöö ja eksisteerib põhjalik ettekujutus, mida on vaja, et teha kvaliteetset mobiilset noorsootööd.

2.3.4.5. Mobiilse noorsootöö vajalikkus piirkonnas

Mobiilse noorsootöö vajalikkust hinnates oli juhtide tasandil selge erisus noortekeskuste lõikes ja nende keskuste tegevuse asjaolud (eelkõige koht ja praegune praktika) on vastustes nähtava mõjuga. Vajalikkuse hinnangud on järgmised:

- jah, on vaja: suur linn, palju riskirühmas olevaid passiivseid noori, kellele on vaja toetust, tuge ja abi sotsialiseerumisel;
- jah, aga mitte hetkel: mobiilne noorsootöö on oluline piirkonnas, kuna noored veedavad palju aega bussi peatustes, jalutades niisama linna peal, kus enamus noortest oma teed ei ole leidnud noortekeskusesse. Hetkel mobiilseks noorsootööks vajadust ei näe, kuna enamus noortest on kaasatud noortekeskustesse ja kontakt nendega ning ülevaade nende tegemistest ja huvidest on olemas;
- on vaja aga suve perioodil, kuna suvel tulevad külla noorukid linnadest sugulaste juurde.
- ei ole vaja - kui on loodud erinevates asulates noortekeskus ja noortetoad, kus nendega töötavad noorsootöötajad ning suurem osa noori on kaasatud noorsootöösse interneti kaudu, kohtumiste kaudu koolides. Mobiilse noorsootöötaja rolli täidab noortekeskuse noorsootöötaja. Kuna uusi noori eriti ei ole linnas ja asulates, siis see noorsootöötaja teab kõiki noori, kes ei ole kaasatud. Ta suhtleb ja jagab infot noortele edasi.

Mobiilse noorsootöö vajalikkust hinnates oli noorsootöötajate tasandil selge erisus noortekeskuste lõikes ja nende keskuste tegevuse asjaolud on vastustes nähtava mõjuga. Uuringu tulemused olid järgmised:

- jah, on vaja: kuna linnas on aktiivsed, loovad noored, kes ei saanud leida enda jaoks huvitavaid tegevusi noortekeskuses. Mõned noored ei tea, kuhu oma energiat suunata ja seetõttu on linnas vaja mobiilseid noorsootöötajaid, kes aitaksid noortel leida huvitavaid tegevusi;
- jah, on vaja, aga selliseid spetsialiste nende piirkonnas ei ole. Õigesti organiseeritud mobiilne noorsootöö aitab noortel leida uued võimalused, väheneb kuritegevus noorte seas ja aitab noorukitel veeta huvitavalt vaba aega;
- ei ole vaja, kuna neil on väike piirkond, siis vajadust ei ole mobiilse noorsootöös. Iga noor teab, kus asub noortekeskus. Kuna sotsiaalmeedias tehakse aktiivset tööd noortevaldkonna teemadel, siis paljud noored saavad läbi nende usaldusväärset informatsiooni;

- ei ole vaja, kuna ei näe vajadust mobiilses noorsootöös. Aga tema arvamusel, mobiilset noorsootööd on vaja pigem linnades, kuna võimalusi ja riske on rohkem.

Niisiis võib öelda, et juhtide ja noorsootöötajate vastused on sarnased, välja arvatud ühel juhul, kus juht väidab, et mobiilne noorsootöö ei ole vajalik nende piirkonnas erinevalt noorsootöötajast. Samast noortekeskusest noorsootöötaja väidab, et on vaja mobiilseid noorsootöötajad, aga kahjuks nende piirkonnas selliseid spetsialiste ei ole. On ka vastupidine olukord, kus noortekeskuse juht väidab, et mobiilset noorsootöötajat on vaja aga suve perioodil; samast noortekeskusest noorsootöötaja väidab, et mobiilses noorsootöös ei näe vajadust.

2.4. Uurimuse arutelu ja järeldused

2.4.1. Ekspertide küsitluse tulemused

Mobiilse noorsootöö olukorda Ida-Virumaa noortekeskustes uurima asudes, viis autor esmalt läbi analüüsi noortekeskuste ja nende omavalitsuste olukorra, eelkõige noorte olukorra kohta nendes omavalitsustes. Nelja erineva noortekeskuse omavalitsuste olukorra analüüsist tegi autor järgmised peamised järeldused:

- 1) Nelja omavalitsuse noorte olukorra peamiseks sarnasuseks on noorte osatähtsus rahvastikus – so peaaegu sarnane Ida-Viru keskmisega 17,4% (võrreldes Eestiga 21%), st kõikides uuritud omavalitsustes oli madal noorte osakaal rahvastikus võrreldes Eesti keskmisega.
- 2) Sarnasuseks kogu Eestiga on vähenev noorte arv piirkonnas - samasugune olukord on ka Eestis keskmisena.
- 3) Nelja omavalitsuse noorte olukorra peamiseks erinevuseks Eestis on 7-26 noorte rändesaldo: Narvas (– 278 noort), Alutaguse (-27), Narva-Jõesuu (-14) ja Toila (-11) võrreldes kogu Eesti keskmisega on oluliselt negatiivsem (+1438).
- 4) Nelja omavalitsuse peamiseks erinevuseks omavahel on lähima noortekeskuse kaugus elukohast Narvas (1,7 km) võrreldes teistega omavalitsusega Toila (3,5 km), Narva-Jõesuu (10,5 km), Alutaguse (10 km) kui Eesti keskmine on (4,2 km).

Analüüsides dokumente ja tuginedes juhtide ning noorsootöötajate vastusele võib ütelda, et kui võrrelda noorte olukorda ja vajadusi erinevates dokumentides ja noortekeskuste tegevusi, siis need omavahel vastavad. See tähendab, et tegevused vastavad suurel määral noorte olukorrale ja vajadustele, toetavad noorte omaalgatust ja

nende projektiideid. Samuti noortekeskused on huvihariduse ja -tegevuse pakkujad noortele. Noortekeskustes viiakse läbi tegevusi noorte erinevate oskuste arendamiseks ning pakuvad noortele meelelahutuslikke tegevusi. Vastustes väidetakse, et noortekeskustes lähtutakse noorte huvidest ja soovidest ning see aitab töötajate hinnangul tõsta osalust ja kaasatust noorsootöö tegevustesse. Noortekeskused tegelevad noorte nõustamisega ja infoteenusega, mis aitab noortel leida usaldusväärset infot ning saada nõustamist noorsootöötajate poolt või pöörduda õige spetsialisti poole. Samuti noortekeskused võimaldavad palju erinevaid tegevusi ja vastavalt võimalustele pakuvad veel lisategevusi ja erinevaid mänge. Noortekeskustes pakutavaid tegevusi analüüsides võib kokkuvõtlikult öelda, et noortekeskused täidavad oma ülesandeid vastavalt põhimäärusele. Analüüsides tulemusi uuringus, selgus et noortekeskustes mobiilset noorsootööd teenusena ei pakuta. Autor tahab siiski esile tõsta Narva-Jõesuu noortekeskuse, kuna olles selles noortekeskuses tegutsev praktik, üks noorsootöötaja teeb tegevusi, mida võiks klassifitseerida mobiilseks noorsootööks, hoolimata sellest, et formaalselt see keskus mobiilse noorsootöö teenust ei paku. Töötaja praktikas käigus loob kontakti noortekampadega tänaval ja kaasab neid noorsootöösse.

Autori hinnangul uuritud noortekeskuste tegevus Ida-Virus osaliselt siiski ka ei vasta noorte olukorrale ja nende vajadustele, kuna nad tegelevad eelkõige noortega, kes tulevad ise keskusse või läbi ürituste koolis, linnas, vallas jne. Aga samuti oli selge, et nii noorsootöötajad kui ka juhid panustavad sellesse, et kaasata erinevas vanuses noori, kasutades usaldusväärseid ja kaasaegseid meetodeid selleks, et noorsootöö maksimaalselt jõuaks iga nooreni, mis on kokkuvõtlikult hea tulemus.

Uuring näitas, et noortekeskuste pakutav noorsootöö on päris sisukas, ja sinna kuuluvad kõik noorsootöötaja kompetentsid ning isegi rohkem. Näiteks: noorsootöö korraldamine, noorteinfo vahendamine ja noorte nõustamine, administreerimine ja juhtimine, võrgustiku ja suhtlemine avalikkusega, turvalise keskkonna tagamine, professionaalne enesearendamine. Seda kõike noorsootöötajad kasutavad enda töös. Noorte huvi äratamiseks ja kaasamiseks kasutatakse selliseid meetodeid nagu: reaalsed kohtumised koolis ning riigiasutustes; projektides, näiteks noored noortele, noortekohtumised; läbi tegevuste „kallista mind“, mis oli organiseeritud kaubanduskeskuses noortekeskusega ja läbi muud tegevused. Tuginedes noorsootöö olemuse kirjeldusele teoreetilises osas, võib autori hinnangul pidada neid meetodeid originaalseteks, kuna need meetodid kaasavad palju noori noorsootöösse. Samuti võib hinnata, et sellised meetodid noorte kaasamiseks võimaldavad hästi kaasata enamus

riskis olevaid noori, mitteosalevaid noori, selliseid noorte sihtgrupe, kes ise noortekeskusesse ei tule, aga erandite (noorte) jaoks autori arvamusel peavad olema teistsugused meetodeid.

Ekspertarvamusi analüüsidest sai autor teada, et mobiilset noorsootööd Ida-Virumaal noortekeskustes ei ole üldse analüüsitud. Uuringu käigus selgus, et mobiilset noorsootöötajat ei ole üldse isegi suuruses kolmandas linnas Eestis - Narvas. Väikelinnas tegeleb mobiilse noorsootööga kohalik noorsootöötaja. Vastanud hindasid, et alevikus mobiilset noorsootööd eriti ei ole vaja kuna enamus noori on kaasatud ja kõik teavad, kus asub noortekeskus ja kelle poole pöörduda, kui tekivad probleemid. Väiksemas külas vastanud mobiilse noorsootöö järgi aastaringselt vajadust ei näe.

Eesti avatud noortekeskuste ühenduse statistika kohaselt 45% keskustest, kes on Eestis pakkunud mobiilse noorsootöö teenust leiavad, et mobiilne noorsootöö peab olema noortekeskuse põhiteenus. 37% keskustes tõusis noorte osalus tänu eesti avatud noortekeskuste ühenduse mobiilse noorsootöö projektis osalemisele. (Eesti ... 2014). Autori hinnangul on see vastuolu, et osaliselt ei nähta vajadust mobiilse noorsootöö järele Ida-Virumaa väiksemates kohtades, aga samal ajal nii juhid kui ka noorsootöötajad arvavad, et on vaja olla teadlik ja kompetentne selles valdkonnas selleks, et teostada ning kaasata võimalikult rohkem noori tänavatelt ja muu kohtadest. Samuti võib probleemina esile tõsta, et ka noortekeskustes, mille juhid ja noorsootöötajad leidsid, et mobiilset noorsootööd on vaja, ei ole seda siiski praegu noortekeskuste tegevuste hulgas.

Uurimuse käigus läbiviidud küsitluse tulemused tõestasid, et Ida-Virumaa noortekeskuste töötajatel kui valdkonna ekspertidel siin piirkonnas on head teadmised mobiilse noorsootöö olemusest, eesmärkidest ja sisust. Vastustes esile tõstetud mobiilse noorsootöö kirjeldused ja eesmärgid olid lähedased ka rahvusvaheliselt ja Eestis levinud mobiilse noorsootöö definitsioonidele. Nii näiteks tõid Ida-Viru eksperdid välja, et mobiilne noorsootöö on noortele lähenemise ja nõustamise viis, mis aitab ennetada noortel riskikäitumist ning tutvustada noortele noorsootöö võimalusi. Samuti mobiilne noorsootöö läheb ise noorte juurde mitte ei oota, et noored ise kuhugi kohale tuleksid, see vastab ka teoreetilises osas kirjeldatud definitsioonidele.

Kokkuvõtlikult uuringust oli arusaadav, et kõik juhid ja noorsootöötajad on hästi teadlikud nii noorsootöö kui ka mobiilse noorsootöö olemusest. Vaatamata sellele, et nii juhid kui ka noorsootöötajad on hästi teadlikud mobiilse noorsootöö sisust, nad soovivad oma teadmisi täiendada ja areneda mobiilse noorsootöö sfääris.

Uuringu käigus selgus, et nii suures kui ka väikeses linnas on mobiilne noorsootöö vajalik, kuna palju noori tuiavad ringi jalutades mööda tänavaid, parkides või kaubanduskeskustes. Nende noortega ei tegele oluliselt mitte keegi, kuna ei ole mobiilset noorsootöötajat. Alevikus ja külas selgus, et mobiilne noorsootöö on vajalik, aga suveperioodil.

Nagu vastasid juhid ja noorsootöötajad, et suures linnas ja väikelinnas on mobiilne noorsootöö väga teretulnud. Piirkondades aga sellist spetsialiste ei ole. See viitab ka teoreetilises osas kirjeldatud olukorrale, kus Eesti ANK kui mobiilse noorsootöö arendaja on tõstnud esile, et mobiilse noorsootöö tegemiseks on vajalik eripädevustega spetsialistid (Eesti ... 2014). Ka EANK on tõstnud esile, et tõenäoliselt ei piisa mobiilse noorsootöö jaoks noorsootöötajate senisest ettevalmistusest (Ristikivi 2012: 28). Küsitluses tõid nii noortekeskuse juhid kui ka noorsootöötajad välja erinevaid näiteid vajalikest oskustest ja teadmistest. Kokkuvõtlikult autori hinnangul on Ida-Viru ekspertide ootused vajalikest pädevustest liiga suured ning see võib olla siin ka üks põhjus, miks mobiilset noorsootööd piirkonnas ei tehta – sest ootused spetsialistile on väga suured. Teine põhjus autori hinnangul saab olla ametikoha finantseerimine kohalikus omavalitsuses.

2.4.2. Ettepanekud ja poliitikasoovitused

Uurimusest tehtud järelduste aruteluks juhib autor tähelepanu noorte arvule omavalitsustes, et noori on rohkem kui noortekeskuste tegevusi piirkonnas. See tähendab, et piirkonnas on noortekeskusi suhteliselt vähe noorte arvu suhtes, ja paljudele noortele noorsootöö ei ole kättesaadav ja nendeni noortekeskuste tegevus tõenäoliselt ei ulatu. Kuna noortekeskusi on piirkonnas vähe ja nad asuvad suhteliselt kaugel, siis on tõenäoline, et osa noori jääb kõrvale noortekeskuste noorsootööst, kuna noortekeskused ei paku mobiilset noorsootööd. Kui nad ei kasuta seda meetodit see tähendab, et võimalusi kaasata uusi noori noortekeskustesse on suhteliselt vähe. Selleks, et noorsootöö oleks Ida-Virumaa noortele rohkem kättesaadav, on vaja mõelda, kuidas arendada mobiilset noorsootööd piirkonnas, kuna mobiilne noorsootöö on jõudnud Eestisse juba kümme aastat tagasi ja on näidanud häid tulemusi.

Autori hinnangul oleks mobiilset noorsootööd Ida-Viru piirkonnas vaja, sealhulgas nendes neljas omavalitsuses. Selleks oleks vaja igas omavalitsuses lisarahastust, et tekitada uued ametikohad mobiilse/te noorsootöötaja/te jaoks. Samuti noorsootööd, ka mobiilset noorsootööd, on vaja arendada piirkonnas ja selleks on vaja koolitusi, mis

tõstavad teadmisi ja oskusi noorsootöötajatel kaasamaks noori tänavatelt, õuest, pargist jne.

Autori arvamusel võib luua piirkonnas uusi noortekeskuseid mobiilse noorsootöö spetsiifikaga ja analüüsida nende efektiivsust noorte kaasamisel. Kuna noori on rohkem kui noortekeskusi ja võib olla noortele hakkab meeldima hoopis teistsugune lähenemine neile.

Autori arvates, on siiski vaja noortekeskustes ja samamoodi kohalikes omavalitsustes, ja vallavalitsustes tekitada töökohti mobiilse noorsootöötajate jaoks ning neid välja koolitada. Mobiilne noorsootöötaja saab tööd teha nii noortekeskuses kui ka väljas. Samuti saab teha mobiilne noorsootöötaja tööd mitte ainult oma linnas, alevikus ja külas, vaid ka terves vallas või leppida kahe valla vahel kokku ja töötada kaugemal. Autori hinnangul peab olema Ida-Virumaal mobiilseid noorsootöötajaid rohkem, kuna olukord võrdluses teiste piirkondadega, on keerulisem ja noorsootöös osalus oleks noortele kasulik, kuid hetkel noortekeskustesse ei jõua kõik noored, isegi kui nad väikestes kohtades teavad, et keskused on olemas ja saavad infot selle kohta.

Arvestades, et läbiviidud uurimustöös olid mitmed piirangud – nagu näiteks ainult ühe maakonna valik ja valimis olnud nelja noortekeskuse omapärad, aga ka piiratud arv küsimusi noorsootöötajate ankeetküsitluses jm, on autori arvamus, et mobiilse noorsootöö kasutamise takistusi tuleks uurida edasi.

KOKKUVÕTE

Käesoleva lõputöö eesmärk on uurida ja analüüsida mobiilse noorsootöö olemust Eestis, Ida-Virumaa noortekeskusi ja noorsootöötajate arusaamu mobiilse noorsootöö olemusest ning arenguvajadustest Ida-Virumaal. Eesmärgi saavutamiseks koostas autor järgmised uurimusküsimused:

- Milline on mobiilse noorsootöö sisu ja vajadus noorsootöö meetodina?
- Milliseid tegevusi korraldavad noortekeskused noortele ja millist rolli mängib selles mobiilne noorsootöö hetkel Ida-Virumaa noortekeskuste näitel?
- Millised on arusaamad mobiilse noorsootöö sisust, vajalikest pädevustest ja vajalikkusest Ida-Virumaa noortekeskustes ja millised on arenguvajadused?

Autori lõputöö koosneb kahest peatükist, alapeatükkidest ja tööd täiendavast lisast. Esimeses peatükis annab autor ülevaate noorte olukorrast ja vajadustest, noorsootöö sisust ja kasulikkusest noorte jaoks, mobiilse noorsootöö olemusest ja lähenemistest Eestis. Analüüsides teoreetilist peatükki autor toob välja, et tänapäeval noortel on suured võimalused ja valikud osaleda noorsootöös, sealhulgas tegeleda huviringides kui ka noortekeskustes.

Teine peatükk on empiiriline, kus autor rakendab kvalitatiivset uurimismeetodit, et uurida valimit ja mille kohta on kogutud andmed. Autor uurib noortekeskuste võimalusi ning mobiilse noorsootöö arusaamu ja arenguvajadusi Ida-Virumaa noortekeskustes. Mobiilse noorsootöö olukorda Ida-Virumaa noortekeskustes uurima asudes viis autor esmalt läbi analüüsi noortekeskuste ja nende omavalitsuste olukorra, eelkõige noorte olukorra kohta nendes omavalitsustes. Uuringu raames läbiviidud ekspertküsitlusest võtsid osa kaheksa isikut, nendest on neli noortekeskuse juhti ning neli noorsootöötajat. Need kaheksa isikut vastasid struktureeritud ankeetküsimustikule e-posti kaudu.

Uuringus selgus, et noortekeskused korraldavad erinevaid tegevusi noorte jaoks nii noortekeskustes kui väljaspool noortekeskusi, kasutades ka erinevaid meetodeid eesmärgiga, et kaasata võimalikult palju noori keskusesse. Mobiilne noorsootöö neljas noortekeskustes, kus oli läbi viidud uuring, eriti suurt rolli ei mängi, kuna sellist teenust ei osutata ja ei ole välja koolitatud spetsialiste.

Küsimustiku tulemused tõestasid, et juhtidel ja noorsootöötajatel Ida-Virumaal, kui valdkonna ekspertidel, on head teadmised mobiilse noorsootöö kohta. Ida-Viru noortevaldkonna spetsialistid tõid välja, et mobiilne noorsootöö on nende omavalitsustes vajalik (või vajalik kindlal perioodil aastas). Suures piirkonnas on väga palju noori, kes ei ole kaasatud või kellega kontakti varem ei olnud. See tähendab, et kui

oleks mobiilne noorsootöö omavalitsuses, siis saaks pakkuda noorsootööd suuremale noorte ringile.

Valdkonna eksperdid märkasid, et mobiilne noorsootöö on vajalik, aga sellist spetsialiste nendel ei ole. Keskmises piirkonnas on lihtsam luua kontakti noortega, kes ei ole kaasatud noorsootöösse, kuna enamus noori noorsootöötajatele on tuttavad. Samuti noorsootöötajad kaasavad oma jõududega noori noorsootöösse.

Väiksemas piirkondades alevikus ja külas spetsialistid tõid välja, et mobiilne noorsootöö aastaringselt vajadust ei näe. Samas leiavad, et vajadus mobiilses noorsootöös on olemas suveperioodil. Muul ajal on noored kaasatud, kontakt nendega ja ülevaade nende tegemistest ja huvidest on neil olemas.

Kokkuvõtteks leiab autor, et Ida-Viru spetsialistid on teadlikud mobiilsest noorsootööst ja peavad oluliseks kaasata mitteosalevaid noori noorsootöösse. Uuringust selgus, et neljas kohalikus omavalitsuses puuduvad väljakoolitatud mobiilse noorsootöö spetsialistid ja mobiilse noorsootöö teenus. Noorsootöötajate teadlikkus ei ole kaasa toonud mobiilse noorsootöö kasutuselevõttu noortekeskustes. Autori hinnangul on Ida-Virumaal mobiilset noorsootööd vaja. Selleks, et kaasata rohkem eemalejäänud noori noorsootöösse on vaja välja koolitada mobiilseid noorsootöötajaid ja tekitada neile igas noortekeskuses kindel töökoht.

SUMMARY

The purpose of this thesis is to investigate and analyze the nature of mobile youth work in Estonia, Ida-Virumaa youth centers and youth workers' perceptions of the nature of mobile youth work; and development needs in Ida-Viru County. To achieve this goal, the author has compiled the following research questions:

- What is the content and need of mobile youth work as a method of youth work?
- What activities are organized by youth centers for young people and what role does mobile youth work currently play in the example of Ida-Virumaa youth centers?
- What is your understanding of the content of mobile youth work, its competencies and necessity in Ida-Virumaa youth centers and what are the development needs?

The author's thesis consists of two chapters, subchapters and a supplement. In the first chapter, the author gives an overview of the situation and needs of young people, the content and usefulness of youth work for young people, the nature and approaches of mobile youth work in Estonia. Analyzing the theoretical chapter, the author points out that young people today have great opportunities and choices to participate in youth work, including in hobby groups and youth centers.

The second chapter is empirical, where the author applies a qualitative research method to study the sample and for which data is collected. The author examines the possibilities of youth centers and the insights and development needs of mobile youth work in Ida-Virumaa youth centers. When examining the situation of mobile youth work in the youth centers of Ida-Virumaa, the author first carried out an analysis of the situation of youth centers and their municipalities, especially the situation of young people in these municipalities. Eight individuals participated in the expert survey, including four youth center leaders and four youth workers. These eight individuals responded to the structured questionnaire via email.

The study found that youth centers organize different activities for young people, both within and outside youth centers, using different methods, with the aim of engaging them as much as possible. Mobile youth work in the four youth centers where the study was carried out does not play a major role, as such a service is not provided and trained professionals are not available.

The results of the questionnaire proves that managers and youth workers in Ida-Viru County, as experts in the field, have a good knowledge of mobile youth work. Youth

professionals in Ida-Viru pointed out that mobile youth work is necessary (or necessary for a certain period of a year) in their municipalities. There are many young people in a large area who are not involved or previously unavailable. This means that if there is mobile youth works in the municipality, youth work can be offered to a large circles of young people.

Experts in the field have noticed that mobile youth work is necessary, but they do not have such specialists. In the middle region, it is easier to reach out to young people who are not involved in youth work, as most young people are familiar with youth workers. Youth workers also involve young people themselves in youth work.

In smaller areas in the small town and village, specialists pointed out that mobile youth work does not seem to be needed all year round. At the same time, they find that there is a need for mobile youth work in the summer period, but at other times young people are involved and in contact with them and have an overview of their work and interests.

In conclusion, the author finds that specialists in Ida-Viru County are aware of mobile youth work and consider it important to involve non-participating youth in youth work. The survey reveals that four local governments lack trained mobile youth work specialists and a mobile youth work service. The awareness of youth workers has not led to the introduction of mobile youth work in youth centers. According to the author, mobile youth work is needed in Ida-Virumaa. In order to engage more young people who are absent in youth work, it is necessary to train mobile youth workers and create a secure job in each youth center.

KIRJANDUS

Aksen, M., Kiisel, M., Saarsen, K., Koppel, H., Jaanits, J., Tammsaar, H., Rajaveer, L., Narusson, D., Trumm, E. (2017-2018). Noorte osalemine otsustusprotsessides. Tartu: Tartu Ülikool. <https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:349663/305020/page/1> (viimati vaadatud 19.01.2020).

Allaste, Airi-Alina; Beilmann, Mai; Idnurm, Tõnu; Kalmus, Veronika; Kiisel, Maie; Nugin, Raili; Pirk Reelika; Saarsen, Kärt; Tiidenberg, Katrin; Tammsaar, Helelyn; Toots, Anu 2018. Noored ja osalus. Noorteseire aastaraamat 2017-2018. Tallinn: AS Pakett.

https://www.noorteseire.ee/system/resources/BAhbBlSHOGZmIjYyMDE4LzA5LzI1LzEwXzQxXzQ5XzIyM19Ob29ydGVzZWlyZV8yMDE3XzIwMTgucGRm/10_41_49_23_Noorteseire_2017_2018.pdf (viimati vaadatud 19.01.2020).

Alutaguse valla kodulehekülj. <http://www.alutagusevald.ee/noortekeskused1> (viimati vaadatud 02.01.2020).

Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus. 2012. Abiraamat mobiilse noorsootöö teostajale. Põltsamaa.

<https://www.ank.ee/avaleht/images/dokumendid/projektid/monoabiraamat.pdf> (viimati vaadatud 19.01.2020).

Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus 2016. Uued löiked noorsootöös. Põltsamaa: Vali Press OÜ.

https://www.ank.ee/avaleht/images/dokumendid/riskilapsed/Noorsootoo_4.pdf (viimati vaadatud 19.01.2020).

Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus 2018. *Noortekeskuste hea tava. Abimaterjal noortekeskuste asutamisel, arendamisel, toetamisel ja koostöösse kaasamisel.* Tallinn.

https://ank.ee/wp-content/uploads/2018/09/Noortekeskuse_Hea_Tava_2018.pdf (viimati vaadatud 19.01.2020).

Haridus- ja Teadusministeerium 2013. Noortevaldkonna programmi 2019-2022 seletuskiri. Tartu. https://www.hm.ee/sites/default/files/9_noorteprogr_2019-22_seletuskiri_28dets18.pdf (viimati vaadatud 19.01.2020).

Haridus- ja Teadusministeerium 2017. Noorsootöö struktuurid. Tartu.

<https://www.hm.ee/et/tegevused/noortevaldkond/noorsootoo> (viimati vaadatud 19.01.2020).

Haridus- ja Teadusministeerium 2018. Noortevaldkonna ülevaade. *Peamised trendid ja andmed*. Tartu.

https://www.hm.ee/sites/default/files/4_noortevaldkond_htm_infokaart_2019.pdf

(viimati vaadatud 19.01.2020).

Haridus- ja Teadusministeerium 2019. „Noortevaldkonna arengukava 2021-2035“. *Koostamise ettepanek*. Tartu. <https://dok.hm.ee/et/document.html?id=8ac0b662-f7c8-4bb4-a540-a972e9b1c790> (viimati vaadatud 19.01.2020).

Hindriks, Marge 2012. *Tänavanoorsootöö praktiseerimisvalmidus Eestis selle algusaastatel ja täna*. Lõputöö. Viljandi: Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia, Kultuurhariduse osakond.

http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/25880/hindriks_marge_2012.pdf?sequence=1&isAllowed=y%20j (viimati vaadatud 19.01.2020).

Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko; Sajavaara, Paula 2010. *Uuri ja kirjuta*. Tallinn: Medicina.

Johanson, Annegrete 2011. *Mobiilse noorsootöö kui erinoorsootöö meetod: selle rakendamise vajalikkus ja võimalikkus töös riskinoortega Eestis Tallinna näitel*.

Magistritöö. Tallinn: Tallinna Ülikool, Sotsiaaltöö Instituut.

http://ruacrew.ee.klient.veebimajutus.ee/e107_files/documents/MA_Mobiilnenoorsootöö_AnnegreteJohanson.pdf (viimati vaadatud 19.01.2020).

Kannelmäe-Geerts, Marit 2011. *Noorsootöö muutuvmas maailmas*. Noorsootöö identiteet ja tulevik. Mihus nr 7. SA Archimedes noorteagentuur. Tallinn.

https://mitteformaalne.ee/wp-content/uploads/2014/07/MIHUS_7_2011_ISSUU.pdf

(viimati vaadatud 19.01.2020).

Kivilaid, Marika; Servinski, Mihkel; Telpt, Eve; Tischler, Greta 2019. Eesti piirkondlik areng 2018. Noored Eestis. Tallinn. <https://www.stat.ee/valjaanne-2018-eesi-piirkondlik-areng-2018> (viimati vaadatud 15.12.2019).

Korp, Erki; Specht, Walther 2007. Mobiilse noorsootöö kontseptsioon. *Rahvusvahelised ja Eesti kogemused ning võimalused*. Artiklite kogumik. Tallinn: Print Best Trükikoda.

Kurtina Noortekeskuse kodulehekül. <http://www.illuka.ee/noortekeskus/ajalugu1> (viimati vaadatud 27.12.2019).

Lagerspetz, Mikko 2017. *Ühiskonna uurimise meetodid. Sissejuhatus ja välisjuhatus*. Tallinn: Pakett.

Laherand, Meri-Liis. 2008. Kvalitatiivne uurimisviis. Tallinn.
https://www.syg.edu.ee/~peil/ut_alused/kvalitatiivne_uurimisviis.html

(viimati vaadatud 27.12.2019).

Laherand, Meri-Liis. 2008. Kvalitatiivne uurimisviis. Tallinn: OÜ Infotrükk.

Maastik, Terttu 2015. *Mobiilne noorsootöö Eestis*. Lõputöö. Tallinn: Tallinna Ülikool, Haridusteaduste instituut.

<https://www.etera.ee/zoom/18345/view?page=1&p=separate&search=mobiilne%20noorsoot%C3%B6%C3%B6&tool=search&view=0,355,2481,3153> (viimati vaadatud 27.12.2019).

Murakas, Rein; Beilmann, Mai; Lillemäe, Eleri; Linno, Merle; Rämmer, Andu; Soo, Kadri; Tooding, Liina-Mai; Trumm, Avo 2018. *Noorsootöös osalevate noorte rahulolu noorsootöoga*. Uuringu lõppraport. Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituut.
https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/noorsootoos_osalevate_noorte_rahulolu_noorsootooga_loppraport_2018a.pdf (viimati vaadatud 15.12.2019).

Narva-Jõesuu linna kodulehekülg. „*Ida-Viru Kirdepiirkonnas täiendavate noorsootöö teenuste elluviimine*“. <http://narva-joesuu.ee/kirde-noored> (viimati vaadatud 02.01.2020).

Narva-Jõesuu Noortekeskuse kodulehekülg. <http://narva-joesuu.ee/noortetuba1> (viimati vaadatud 27.12.2019).

Narva Noortekeskuse kodulehekülg. www.noortek.ee (viimati vaadatud 28.12.2019).

Narva noorsootöö arengukava 2014-2020.

http://www.narva.ee/files/0014III21_AK_noorsootoo_proj_est.pdf (viimati vaadatud 27.12.2019).

Noorsootöö õpik 2010. Tallinn: Ecoprint https://mitteformaalne.ee/wp-content/uploads/2014/07/Noorsootoo_opik_veebi_uusver1.pdf (viimati vaadatud 27.12.2019).

Noortevaldkonna arengukava 2014-2020.

https://www.hm.ee/sites/default/files/noortevaldkonna_arengukava_2014-2020.pdf (viimati vaadatud 15.12.2019).

Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus „*Mobiilne noorsootöö – mis see on?*“
<https://www.ank.ee/avaleht/images/dokumendid/projektid/mnoorsootoo.pdf> (viimati vaadatud 03.01.2020).

Riigi Teataja Kurtna Noortekeskuse põhimääruse kinnitamine (RT IV, 11.05.2016, 3).
<https://www.riigiteataja.ee/akt/411052016003> (viimati vaadatud 02.01.2020).

Riigi Teataja Narva-Jõesuu Huvikeskuse põhimäärus (RT IV, 03.02.2018, 38).
<https://www.riigiteataja.ee/akt/403022018038> (viimati vaadatud 28.12.2019).

Riigi Teataja Noorsootöö seadus (RT I 2010, 44, 262).
<https://www.riigiteataja.ee/akt/104072017039> (viimati vaadatud 15.12.2019).

Selliöv, Rena 2017. *Osalus noorsootöös*. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.
https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/eesti_noorte_osalemine_noorsootoos.pdf
(viimati vaadatud 17.01.2020).

Statistikaamet. Noorteseire juhtimislaud. <https://juhtimislaud.stat.ee/dashboard/6>
(viimati vaadatud 15.01.2020).

Statistikaamet. Piirkondlik portree Eestist. <https://www.stat.ee/pp> (viimati vaadatud 27.12.2019).

Statistikaamet. Statistika andmebaas. <https://www.stat.ee/statistika> (viimati vaadatud 27.12.2019).

Strömpl, Judit 2014. Juhtumiuurimus. Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas.) <http://samm.ut.ee/juhtumiuurimus> (viimati vaadatud 13.12.2019).

Toila valla kodulehekül. <https://toila.kovtp.ee/tutvustus-ja-asukoht> (viimati vaadatud 02.01.2020).

Vallsalu, Triin 2013. *Mobiilse noorsootöö erinevused Eestis MoNo rakendajate arvamustes erinevate aastate lõikes*. Lõputöö. Viljandi: Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia, Kultuurhariduse osakond.
http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/31938/vallsalu_triin_2013.pdf (viimati vaadatud 27.12.2019).

Voka Noortekeskuse kodulehekül. <https://toilanoored.wixsite.com/noortekeskus/mis-on-v-a-n-k> (viimati vaadatud 02.01.2020).

Õunapuu, Lembit 2014. *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu Ülikool.
http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf
(viimati vaadatud 17.01.2020).

LISAD

Lisa 1. Ekspertide küsitluse küsimused.

Lõputöö küsimustik

Küsimustik on koostatud Tartu Ülikooli Narva kolledži noorsootöö eriala tudengi Artjom Karja lõputöö uurimisprojekti raames. Uurimistöö eesmärgiks on analüüsida mobiilse noorsootöö praktikat Ida-Virumaa noortekeskuste näitel. Küsimustik aitab saada teadmisi hetkeolukorra kohta ja ekspertide hinnangute kohta. Küsimustikus kogutud andmeid kasutatakse ainult lõputöös anonüümselt. Lisainfo: Artjom Karja e-mail: tjomawizard@gmail.com, tel: +372 55969889.

Noortekeskuse nimetus	Töökoht	Kogemus (staaž noortevaldkonnas)	Vanus
1. Millist pädevusega peaks olema mobiilne noorsootöötaja?			
2. Mis on Teie arvates mobiilse noorsootöö korraldamisel oluline?			
3. Milliseid tegevusi te teete oma keskusel?			

4. Kirjeldage palun oma kogemuse põhjal, millised tegevused äratavad noortes kõige enam huvi osaluseks.

5. Palun sõnastage, mis on Teie arvates mobiilne noorsootöö?

6. Milliseid meetodeid, mida te oma keskuses kasutate, peate Te eriti efektiivseks noorte kaasamisel?

7. Milline töö noortega on Teie arvates kõige tõhusam, et kaasata neid noori, kes veel ei osale noorsootöös?

8. Mis peaks olema mobiilse noorsootöö peamine eesmärk?

9. Kas näete oma piirkonnas vajadust mobiilse noorsootöö järele? Miks?